

ÉLETPÁLYA- ÉPÍTÉS

KOMPETENCIATERÜLET „B”

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM
TANÁRI ÚTMUTATÓ

4. évfolyam

A kiadvány az Educatio Kht. kompetenciafejlesztő oktatási program kerettanterve alapján készült.

A kiadvány a Nemzeti Fejlesztési Terv Humán erőforrás-fejlesztési Operatív Program 3.1.1. központi program (Pedagógusok és oktatási szakértők felkészítése a kompetencia alapú képzés és oktatás feladataira) keretében készült, a sulíNova oktatási programcsomag részeként létrejött tanulói információhordozó. A kiadvány sikeres használatához szükséges a teljes oktatási programcsomag ismerete és használata.

A teljes programcsomag elérhető: www.educatio.hu címen.

Szakmai vezető: Farkas László

Szakmai bizottság: Dr. Klein Sándor elnök, Dr. Balogh Andrásné
Dr. Krisztián Béla, Sum István, Dr. Szenes György

Szakmai lektor: Kézy Ágnes

Alkotó szerkesztő: Székely Balázsne

Felelős szerkesztő: Burom Márton

©

Szerző: Székely Balázsne

Educatio Kht. 2008

TARTALOM

IV.B.1. modul
IV.B.2. modul
IV.B.3. modul
IV.B.4. modul
IV.B.5. modul
IV.B.6. modul
IV.B.7. modul
IV.B.8. modul
IV.B.9. modul
IV.B.10. modul
IV.B.11. modul
IV.B.12. modul
IV.B.13. modul
IV.B.14. modul
IV.B.15. modul
IV.B.16. modul
IV.B.17. modul
IV.B.18. modul

1. MODUL

MODULLEÍRÁS

A modul célja	A szövegértés, szövegalkotás fejlesztése, anyanyelvünk rendkívüli játékosságának tudatosítása, humorérzék fejlesztése
Időkeret	15 perc
Ajánlott korosztály	4. évfolyam
Ajánlott megelőző és követő tananyag	Megelőző modul: – Követő modul: IV.B.2.
Modulkapcsolódási pontok	Műveltségterületen/ tantárgyon belül: <i>Ember és társadalom</i>
A képességfejlesztés fókusza	Transzferáló képesség, humorérzék, szövegértés és kommunikációs készség fejlesztése

MÓDSZERTANI AJÁNLÁS

A modul tréfás szövegeket/ verseket dolgoztat fel a tanulókkal a szövegértés fejlesztése érdekében.

A szövegnek/ verseknek és a követő feladatoknak is a szövegértés, szókincsbővítés, a szóbeli/írásbeli kifejezőskultúra fejlesztésén túl a humorérzék-fejlesztés a célja. A szöveg igyekszik olyan olvasnivalót kínálni, amely elszakad a szokványos iskolai olvasmányoktól és szövegektől, remélve az olvasási motiváció erősödését.

A modul az életpálya-építési kompetenciaterület céljait a feladatok feldolgoztatásának módjában és módszereiben valósítja meg. A feladatok kooperatív csoportmunkában történő feldolgozása, a differenciálási szempontok figyelembevételével, közös, egymás véleményét és tudását is figyelembe és igénybe vevő, eredményes munkára szoktatja és egyben sarkallja is a csoport egészét és annak tagjait is. Hangsúlyosan említve, hogy a jó szövegértés, a gazdag szókincs és a változatos kifejezőskultúra minden tanulás alapja, így az életpálya-építési kompetenciaterület kulcsfontosságú feladata is.

A szövegértés B modulok 15 percre tervezettek, de ennél lényegesen több feladatot tartalmaznak azért, hogy a pedagógusoknak és a gyerekeknek is válogatási, választási lehetőséget, alternatívákat kínáljanak.

A tanítási órákon fel nem dolgozott feladatokat, amennyiben tanítványaink megkedvelik azokat, adhatjuk szabadidős tevékenységben, napköziben, de akár otthon végezhető feladatként is.

TÁMOGATÓ RENDSZER

Felhasznált objektumok

Friss tinta Pagony. Csimota, Budapest, 2005. Magyar László András: *Vakondok*. 32. o. Gryllus Vilmos: *Borz*. 38. o.

Nagy Bandó András: *Fából vasparipát*. Jelenkor Kiadó, Pécs, 2005.

MODULVÁZLAT

A	<p>Tevékenység</p> <p>Tanári instrukciók</p>	<p>Mi lenne ha...</p> <p>Mondatbefejezések szóban</p> <p>Mi lenne, ha ....</p> <p>....az emberek békává változnának?</p> <p>....nem lenne pénz?</p> <p>....teljesülne három kívánságod?</p> <p>....ha mindig nappal lenne?</p> <p>....ingyen azt vehetnénk el a boltban, amit csak a akarunk?</p> <p>Üljünk körbe az osztályban. A fentebb javasolt nyitott mondatokat tegyük fel megvitatásra tanulóinknak.</p> <p>Kérjük őket, fogalmazzanak hasonló, befejezhető mondatokat.</p> <p>Ma ez volt a legfontosabb: Tanulóink alkalmi párokba vagy csoportokba verődve a fenti beszélgetés alapján írják le azokat a mondatokat egy papírcsíkra, amelyek nekik legjobban tetszettek.</p> <p>Például: Ha nem lenne pénz, kevesebbet veszekednének az emberek.</p>
	<p>Kiemelt készségek, képességek</p>	<p>Asszociációs készség fejlesztése</p> <p>Transzferáló képesség fejlesztése</p> <p>Szóbeli és írásbeli szövegértés, szövegtagolás gyakorlása</p> <p>Kommunikációs készség fejlesztése</p> <p>Logikai készség fejlesztése</p>
	<p>Célcsoport/differenciálás lehetőségei</p>	<p>Szóbeli/írásbeli kifejezőkészség alapján</p>
	<p>Munkaforma</p>	<p>Egyéni, alkalmi páros/csoportos</p>
	<p>Módszerek</p>	<p>Mondatbefejezés, rögzítés írásban</p>
	<p>Eszközök</p>	<p>–</p>
B ₁	<p>Tevékenység:</p> <p>Tanári instrukciók</p>	<p>Magyar László András: <i>Vakondok c. verse</i></p> <p>Olvassák el tanulóink a verset! (1. feladat) Válaszoljanak a kérdésekre, oldják meg a feladatot. A vers feldolgozása során hívjuk fel tanulóink figyelmét a magyar nyelv sokszínűségére, humorára, játékosságára és a költők rendkívüli tehetségére, akik ezt ki tudják használni.</p>
	<p>Kiemelt készségek, képességek</p>	<p>Szókincs és szövegértés fejlesztése. Humorérzék fejlesztése</p>
	<p>Célcsoport/A differenciálás lehetőségei</p>	<p>Nem szükséges differenciálás</p>
	<p>Munkaforma</p>	<p>Egyéni / csoportos</p>
	<p>Módszerek</p>	<p>Értő olvasás, írásbeli munka, szómagyarázat</p>
	<p>Eszközök</p>	<p>Tankönyv</p>

1. FELADAT

Olvassátok el a tréfás verset!

MAGYAR LÁSZLÓ ANDRÁS
VAKONDOK

Vakondok úr szól így kopott nejéhez:
„Becsüld amid van, más sorsot ne éhezz!
Gyötörhetnének szörnyűbb gondok is,
lehetnél pl. vak is, meg ondok is.”

Mit jelent az a kifejezés, hogy „más sorsot ne éhezz”?

.....

Mit jelent a versben az „ondok” szó?

.....

B₂ **Tevékenység**

Tanári instrukciók

**Kiemelt készségek,
képességek**

**Célcsoport/A differenciálás
lehetőségei**

Munkaforma

Módszerek

Eszközök

Mondatokba bújtatott állatnevek

Pedagógiai gyakorlatunknak megfelelően szervezzünk heterogén kiscsoportokat. A gyerekek csoportokban oldják meg a feladatokat. (2-3. feladat)

Szókincs és szövegértés fejlesztése. Transzferálás, írásbeli kifejezőkészség és humorérzék fejlesztése

–

Csoportos

Szóvadászat, ismeretek alkalmazás, fogalmazás

Tankönyv

2. FELADAT

A mondatokban állatok nevét bújtattuk el.
Keressétek meg ezeket!

Lesünk, hogy anya megfőzte-e az ebédet.

Nagy galiba lesz belőle, ha megdermedve találjuk meg a szemétkosárban.

Állatnevek .....

A szoba közepén egy apróka székecske állt, ott ült teveled anya.

Állatnevek .....

A sebes széllel érkező zivatar villáma becsapott a szarkalábakkal tarkított rétre.

Állatnevek .....

3. FELADAT

a)

Bújtassátok el egy mondatban a róka és a kecske nevét!

Az apróka és a gyerekecske szavakkal próbálkozzatok!

.....

b)

A kos és a róka szavakat rejtsetek el egy mondatban!

.....

B₃ **Tevékenység**

Tanári instrukciók

Gryllus Vilmos: Borz és Nagy Bandó András: Borz dal című versének feldolgozása

A tréfás verseket csoportokban dolgozzák fel tanulóink. A két vers közül szabadon választhatnak. A versek megértését egy rövid írásbeli fogalmazásban bizonyítják a csoportok.

	Hirdessünk „prózaíró versenyt”, a tréfás verset melyik csoport tudja a legviccesebb prózává formálni.
	A versek feldolgozása során hívjuk fel tanulóink figyelmét a magyar nyelv sokszínűségére, humorára, játékosságára és a költők rendkívüli tehetségére. (4. feladat)
Kiemelt készségek, képességek	Szövegértés, versfeldolgozás, információgyűjtés és felhasználás. Kooperatív munka. Humorérzék-fejlesztés
Célcsoport/A differenciálás lehetőségei	–
Munkaforma	Csoportos
Módszerek	Versfeldolgozás, fogalmazás, beszélgetés
Eszközök	Tankönyv

4. FELADAT

Olvassátok el a verseket!

a)

GRYLLUS VILMOS

BORZ

Fekszik a borz a barlangban,
borzongva ásta hajnalban.
Sáros a szőre, torzonborz,
fújtat a borzas, morcos borz:

„Brr, ez az ásás borzasztó,
gömbölyű horpaszt horpasztó!
Szörnyű a lét, ha mozgalmas,
borznak a munka borzalmas!”

A tréfás verset fogalmazzátok át humoros prózává!

.....

Prózai művekhez készítenek nagyméretű illusztrációt!

b)

NAGY BANDÓ ANDRÁS

BORZDAL

Szóljon a borzdalom!
Lám, itt egy borz-alom.
Ó, milyen fürtelem!
Apró borz, szörтелен.
Ó, hát ez borzalom!
Száz kacat, nyolc halom.
Borz-alom? Borzalom!
Borzi rend: lomra lom.
Ó, milyen élet ez!
Gyűjtöget, félretesz.
Ó, milyen búz van itt!
Borzmamád nem tanít?
Ó, milyen sok szemét!
Eltorzult borzi lét.
Ó, milyen rettenet!
Fojt a búz, bentreked.
Ó, milyen fészek ez!
Jobb ha nem részletez'.
Borzalmas borz-alom!
Borzi lét? Borzalom!

A tréfás verset fogalmazzátok át humoros prózává!

.....

Mit jelent ebben a versben a „borz-alom” szó?

.....

<p>B₄ Tevékenység</p> <p>Tanári instrukciók</p> <p>Kiemelt készségek, képességek</p> <p>Célcsoport /A differenciálás – lehetőségei</p> <p>Munkaforma</p> <p>Módszerek</p> <p>Eszközök</p>	<p>Napi tréfás szómagyarázat</p> <p>Az 5. feladat két tréfás szómagyarázatot tartalmaz, a harmadik a szómagyarázat alapján várja a gyerekektől a szó kitalálását. Ez esetben a kitalálendő szó a DERMEDVE</p> <p>Szókincs és humorérzék, kifejezés-kultúra fejlesztése</p> <p>–</p> <p>Csoportos / egyéni</p> <p>Szöveganalízis, feladat megoldása</p> <p>Tankönyv</p>
---	---

5. FELADAT

Tréfás szómagyarázat

BARANGOLNA.....Kirándulni, kóborolni vágyódó halfajta

CSICSÓKA.....Édeskés, ehető földi madár

.....Mégfagyott medve

2. MODUL

MODULLEÍRÁS

A modul célja	A szövegértés fejlesztése, szókincsbővítés, a humorérzék és a kifejezőskultúra alapozása
Időkeret	15 perc
Ajánlott korosztály	4. évfolyam
Ajánlott megelőző és követő tananyag	Megelőző modul: IV.B.1. Követő modul: IV.B.3.
Modulkapcsolódási pontok	Műveltségterületen/tantárgyon belül: <i>Ember és társadalom</i>
A képességfejlesztés fókusza	Transzferáló képesség, szókincsbővítés, humorérzék, szövegértés és kommunikációs készség fejlesztése, szövegalkotás gyakorlása

MÓDSZERTANI AJÁNLÁS

A modul egy viszonylag könnyű verset és „megtréfált” szólásokat dolgoztat fel a tanulókkal a szövegértés fejlesztése érdekében.

A versfeldolgozásnak és a követő feladatoknak is a szövegértés, szókincsbővítés, kifejezőskultúra fejlesztésén túl a humorérzék fejlesztése a célja. A szövegek és a követő feladatok igyekeznek olyan olvasnivalót kínálni, amelyek elszakadnak a szokványos iskolai olvasmányoktól és szövegektől, remélve az olvasási motiváció erősödését.

A modul az életpálya-építési kompetenciaterület céljait a feladatok feldolgoztatásának módjában és módszereiben valósítja meg. A feladatok kooperatív csoportmunkában történő feldolgozása, a differenciálási szempontok figyelembevételével, közös, egymás véleményét és tudását is figyelembe és igénybe vevő, eredményes munkára szoktatja és egyben sarkallja is a csoport egészét és annak tagjait is. Hangsúlyosan említve, hogy a jó szövegértés, a gazdag szókincs és a változatos kifejezőskultúra minden tanulás alapja, így az életpálya-építési kompetenciaterület kulcsfontosságú feladata is.

A szövegértés B modulok 15 percre tervezettek, de ennél lényegesen több feladatot tartalmaznak azért, hogy a pedagógusoknak és a gyerekeknek is válogatási, választási lehetőséget, alternatívákat kínáljanak.

A tanítási órákon fel nem dolgozott feladatokat, amennyiben tanítványaink megkedvelik azokat, adhatjuk szabadidős tevékenységben, napköziben, de akár otthon végezhető feladatként is.

TÁMOGATÓ RENDSZER

Ajánlott objektumok

O. Nagy Gábor: *Magyar szólások és közmondások*. Gondolat Könyvkiadó, 1982, 3. kiadás

MODULVÁZLAT

<p>A Tevékenység Tanári instrukciók</p>	<p>Gryllus Vilmos: <i>Tigris</i> 1. feladat a) A vers csoportokban történő elolvasása és illusztrációkészítés b) A vers átírása <i>Zebra</i> címmel (A vers átírásához segítséget ad az 1. gyűjtemény.) Hirdessünk versíró versenyt. A csoportok olvassák fel az általuk megírt verset. Értékeljük fabatkákat jelképező korongokkal. Illetve tanulóink készíthetnek maguknak fabatkát (összehajtogatott írólapból pillanatok alatt ki lehet vágni). Mindenkinek 5 fabatkája legyen, amelyet odaadhat az általa legjobbnak ítélt versnek. Saját versre szavazni nem lehet.</p>
<p>Kiemelt készségek, képességek</p>	<p>Szövegértés fejlesztése, szókincsbővítés, humorérzék és kifejezőskultúra alapozása</p>
<p>Célcsoport/A differenciálás lehetőségei</p>	<p>Heterogén csoportjaink adottságai alapján jó képességű tanulóknak</p>
<p>Munkaforma</p>	<p>Csoportos</p>
<p>Módszerek</p>	<p>Szövegfeldolgozás, szövegalkotás, ismeretszerzés és alkalmazás, bemutatás, illusztrálás</p>
<p>Eszközök</p>	<p>Tankönyv, csomagolópapír, színes ceruzák</p>

1. FELADAT

Olvassátok el a verset!

GRYLLUS VILMOS
TIGRIS

Sárga, fekete, sárga, fekete:
jön a dzsungel fenegyereke.
Fekete, sárga, fekete, sárga:
tűzként lobban szeme lángja.

Jön a tigris! Jön a tigris!
Nála erősebb nincs is.

Sárga, fekete, sárga, fekete:
minden állat az eledele.
Fekete, sárga, fekete, sárga:
éles karmát belemártja.

Jön a tigris! Jön a tigris!
Nála erősebb nincs is.

a)
Készítsetek illusztrációt a vershez!

b)
A verset felhasználva írjatok új verset úgy, hogy a zebráról szóljon!

.....

c)
Készítsetek illusztrációt az általatok írt vershez is!

Megoldás:**A vers egy lehetséges átírása**

(Ez a legegyszerűbb átírási variáció, mert a rímek nem teljesen stimmelnek, de ez nem baj. Ha a tanulók a rímeket is átírják, az nagyon jó, de az „átírás” a feladatban a szövegértést és nem a rímfaragást szolgálja.)

ZEBRA

Fehér, fekete, fehér, fekete: Fehér, fekete, fehér, fekete:
jön a préri szelíd gyereke. minden ragadozó eledele.

Fekete, fehér, fekete, fehér: Fehér, fekete, fehér, fekete:
füvekért ragyog szeme. Mindig csak legelészne.

Jön a zebra! Jön a zebra! Jön a zebra! Jön a zebra!
Nála kedvesebb nincs is. Nála békésebb nincs is.

B₁ Tevékenység**Tanári instrukciók****„Megtréfált” szólások**

A megtréfált szólásokat közismert/a gyerekek által is jól ismert szólásokból készítettük. **(2. feladat)** Csoportmunkában dolgoztassuk fel a feladatot.

A feladat legfontosabb célja, hogy a lexikonhasználatot, ez esetben a szólás- és közmondásgyűjtemények használatát gyakoroltassuk. A szólás- és közmondásgyűjtemények kulcsszavak alapján gyűjtik a szólásokat.

A feladatban előforduló kulcsszavak: köpés, köröm, boka, kötél
Szövegértés fejlesztése, szókincsbővítés, humorérzék és kifejezőskultúra alapozása, lexikonok használatának gyakoroltatása

Kiemelt készségek, képességek**Célcsoport/A differenciálás lehetőségei**

–

Munkaforma

Csoportos

Módszerek

Lexikonhasználat, információkeresés, fogalmazás

Eszközök

Szólásgyűjtemények, tankönyv

2. FELADAT**Megtréfált szólások**

Melyik szólás lehetett ezeknek a „megtréfált” szólásoknak az eredetije?

Keressétek ki a *Magyar szólások és közmondások* gyűjteményéből az eredeti jelentését!

Mikor, milyen szituációban használjuk ezeket?

Aki se köpni se nyelni nem tud az hogy eszik?

Akinek körmére ég a munka, az hogyan kaparja le?

Aki megüti a bokáját, annak nem fáj?

Akit kötéllel fognak, mikor oldozzák el?

Eredeti szólások

.....

Írjátok ti is megréfélt szólást!

Eredeti:

Kiesik a szeme

Megnyalja a tíz ujját

Megréféltuk:

.....
B₂ **Tevékenység**

Tanári instrukciók

**Kiemelt készségek,
képességek**

**Célcsoport/A differenciálás
lehetőségei** –

Munkaforma

Módszerek

Eszközök

Napi tréfás szómagyarázat

A **3. feladat** két tréfás szómagyarázatot tartalmaz, a harmadik a szómagyarázat alapján várja a gyerekektől a szó kitalálását.

Ez esetben a kitalálendő szó a BALFÁCÁN

Szókincs és humorérzék, kifejezőskultúra fejlesztése

Csoportos/ egyéni

Szöveganalizálás, feladat megoldása

Tankönyv

3. FELADAT

Napi tréfás szómagyarázat

PARÓKA

SZALONKA

.....

Műhajú kopasz róka

Becézett szalonka

Semmirekellő, ügyetlen, béna fácán

3. MODUL

MODULLEÍRÁS

A modul célja	A szövegértés fejlesztése, szókincsbővítés, a humorérzék és kifejezőskultúra alapozása
Időkeret	15 perc
Ajánlott korosztály	4. évfolyam
Ajánlott megelőző és követő tananyag	Megelőző modul: IV.B.2. Követő modul: IV.B.4.
Modulkapcsolódási pontok	Műveltségterületen/ tantárgyon belül: <i>Ember és társadalom</i>
A képességfejlesztés fókusza	Transzferáló képesség, szókincsbővítés, humorérzék, szövegértés és kommunikációs készség fejlesztése

MÓDSZERTANI AJÁNLÁS

A modul az ember és társadalom témaegységeken belül leginkább az ön- és társismereti órákhoz, témákhoz, osztályfőnöki jellegű órákhoz kapcsolható.

A modul két tréfás verset, tréfás szólásokat és szómagyarázatokat dolgoztat fel a tanulókkal a szövegértés/beszédskultúra fejlesztése érdekében.

A szövegnek és a követő feladatoknak is a szövegértés, szókincsbővítés, kifejezőskultúra fejlesztésén túl a humorérzék fejlesztése a célja. A szöveg/vers igyekszik olyan olvasnivalót kínálni, amely elszakad a szokványos iskolai olvasmányoktól és szövegektől, remélve az olvasási motiváció erősödését.

Az életpálya-építési kompetenciaterület céljait a feladatok feldolgoztatásának módjában és módszereiben valósítja meg. A feladatok kooperatív csoportmunkában történő feldolgozása, a differenciálási szempontok figyelembevételével, közös, egymás véleményét és tudását is figyelembe és igénybe vevő, eredményes munkára szoktatja és egyben sarkallja is a csoport egészét és annak tagjait is. Hangsúlyosan említve, hogy a jó szövegértés, a gazdag szókincs és a változatos kifejezőskultúra minden tanulás alapja, így az életpálya-építési kompetenciaterület kulcsfontosságú feladata is.

A szövegértés B modulok 15 percre tervezettek, de ennél lényegesen több feladatot tartalmaznak azért, hogy a pedagógusoknak és a gyerekeknek is válogatási, választási lehetőséget, alternatívákat kínáljanak.

A tanítási órákon fel nem dolgozott feladatokat, amennyiben tanítványaink megkedvelik azokat, adhatjuk szabadidős tevékenységben, napköziben, de akár otthon végezhető feladatként is.

TÁMOGATÓ RENDSZER

Felhasznált objektumok

Friss tinta Pagony. Csimota, Budapest, 2005. Zalán Tibor: *Gomulka (házmester) bácsi tilalmai* 86. o., Kiss Ottó: *Nem szabad csúnyán beszélni* 82. o.

Ajánlott objektumok

O. Nagy Gábor: *Magyar szólások és közmondások*. Gondolat Könyvkiadó, 1982, 3. kiadás

MODULVÁZLAT

A Tevékenység

Tanári instrukciók

Zalán Tibor: *Gomulka (házmester) bácsi tilalmai*

1. feladat. Tanulóink heterogén csoportokban dolgozzanak. A verset követő feladatok megoldása csoportonként más és más lesz!

Hívjuk fel tanulóink figyelmét a helyes ejtés fontosságára. Beszédünk, kiejtésünk jellemez minket. A szabályok be nem tartása könnyen nevetségessé tehet, kultúrálatlannak mutathat bennünket.

Hirdessünk tilalomfogalmazási versenyt. Akár prózában, akár versben fogalmaznak, legyen humoros, jópofa a tiltás.

Csoportjaink a feladat végeztével olvassák fel tiltásaikat, mutassák be Gomulka bácsi nagyformátumú ábrázolását.

Kiemelt készségek, képességek

Szövegértés fejlesztése, szókincsbővítés, a humorérzék és kifejezőskultúra alapozása. Helyesírási készség és helyes ejtés fejlesztése

Célcsoport / A differenciálás lehetőségei

Az írás-/fogalmazáskészség alapján

Munkaforma

Csoportos

Módszerek

Versfeldolgozás, ismeretszerzés és alkalmazás, bemutatás

Eszközök

Tankönyv, csomagolópapír, színes ceruzák

1. FELADAT

Olvassátok el a verset!

Húzzátok alá a versben Gomulka bácsi kiejtési hibáit!

Ki az a házmester? Mai szóval hogyan lehetne helyettesíteni?

ZALÁN TIBOR

GOMULKA (HÁZMESTER) BÁCSI TILALMAI

Itt tiloss enni,
itt tiloss inni,
itt tiloss lenni,
itt tiloss görbén,
itt tiloss egyenessen,
itt tiloss egyáltalán
menni,
de tiloss maranni is,
állni, sőt, szalanni is,
s még tiloss jáccani,
tiloss jónak láccani,
és tiloss rossznak láccani,

és tiloss hasznáni
vagy ártani,
ahogy tiloss:
hangoskonni, hallgatni,
okoskonni, nevetni,
tiloss itten örülni és szeretni,
tiloss itten meséni,
hangszereken zenéni,
emlékezni, tervezni,
álmodozni, szervezni,
segíteni egymásnak -
itten a tiloss is tiloss ám!

Készítetek illusztrációt!

Milyennek képzelitek Gomulka bácsit?

Beszélgétek meg!

Ti ismertek olyan embert, aki hasonlóan beszél, rosszul ejti a szavakat?

Mit gondoltok az olyan felnőttől, aki mindent megtilt a gyerekeknek?

Ismertek ilyen felnőtteket?

A ti iskolátokban mi a tilos?

Soroljátok fel értelmetlen, hiábavaló tiltásokat!

.....

Kiemelt készségek, képességek	A szólás- és közmondásgyűjtemények kulcsszavak alapján gyűjtik a szólásokat. A feladatban előforduló kulcsszavak: széna, kutya, bátorság, nyelv
Célcsoport/A differenciálás lehetőségei	Szövegértés fejlesztése, szókincsbővítés, a humorérzék és kifejezőskultúra alapozása, lexikonok használatának gyakoroltatása
Munkaforma	Egyéni képességek szerint
Módszerek	Csoportos
Eszközök	Lexikonhasználat, információkeresés, fogalmazás Szólásgyűjtemények, tankönyv

3. FELADAT

Megtréfált szólások

Melyik szólás lehetett ezeknek a „megtréfált” szólásoknak az eredetije?
Keressétek ki a *Magyar szólások és közmondások* gyűjteményéből az eredeti jelentését!
Mikor, milyen szituációban használjuk ezeket?

Akinek rosszul áll a szénája, nem igazítja meg?
Akinek kutyaabaja, annak mit ír fel az orvos?
Akinek inába száll a bátorsága, az még tud azért járni?
Akinek kilóg a nyelve, az hogyan tud beszélni?

Eredeti szólások
.....

Írjátok ti is megtréfált szólást!
Eredeti: Égnek áll a haja

Megtréfáltuk:
.....

B₃ Tevékenység

Tanári instrukciók

Kiemelt készségek, képességek

Célcsoport/A differenciálás lehetőségei

Munkaforma

Módszerek

Eszközök

Napi tréfás szómagyarázat

A **4. feladat** két tréfás szómagyarázatot tartalmaz, a harmadik a szómagyarázat alapján várja a gyerekektől a szó kitalálását. Tanulóink használjanak lexikont a feladat megoldásához.
Ez esetben a kitalálendő szó a PÁVASZEM

A szókincs, humorérzék és a kifejezőskultúra fejlesztése

–
Csoportos / egyéni

Szöveganalizálás, feladat megoldása

Tankönyv

4. FELADAT

Tréfás szómagyarázat

KROKODILI

Becsavarodott krokodilus

HÁRFA

Húros zenei növény

.....

Díszes farkú madár érzékszerve

4. MODUL

MODULLEÍRÁS

A modul célja	A szövegértés fejlesztése, szókincsbővítés, a humorérzék és kifejezőskultúra alapozása. A beszéd és az írott szöveg modális elemeinek érzékelése és tudatos használatának alapozása
Időkeret	15 perc
Ajánlott korosztály	4. évfolyam
Ajánlott megelőző és követő tananyag	Megelőző modul: IV.B.3. Követő modul: IV.B.5.
Modulkapcsolódási pontok	Műveltségterületen/ tantárgyon belül: <i>Ember és társadalom</i>
A képességfejlesztés fókusza	Transzferáló képesség, szókincsbővítés, humorérzék, szövegértés és kommunikációs készség fejlesztése, a beszéd modális elemeinek tudatosítása. Kreativitás fejlesztése

MÓDSZERTANI AJÁNLÁS

A modul az ember és társadalom témaegységeken belül leginkább az ön- és társismereti órákhoz, témákhoz, osztályfőnöki jellegű órákhoz kapcsolható.

A modul két viszonylag könnyű verset és „megtréfált” szólásokat/ szavakat dolgoztat fel a tanulókkal a szövegértés fejlesztése érdekében.

A verseknek és a követő feladatoknak a szövegértés, szókincsbővítés, kifejezőskultúra fejlesztésén túl a beszéd és az írott szövegek hangulati elemeinek értése, tudatos használatának alapozása áll a középpontjában, közvetetten a humorérzék-fejlesztés is a céljuk. A szöveg igyekszik olyan olvasnivalót kínálni, amely elszakad a szokványos iskolai olvasmányoktól és szövegektől, remélve az olvasási motiváció erősödését.

A modul az életpálya-építési kompetenciaterület céljait a feladatok feldolgoztatásának módjában és módszereiben valósítja meg. A feladatok kooperatív csoportmunkában történő feldolgozása, a differenciálási szempontok figyelembevételével, közös, egymás véleményét és tudását is figyelembe és igénybe vevő, eredményes munkára szoktatja és egyben sarkallja is a csoport egészét és annak tagjait is. Hangsúlyosan említve, hogy a jó szövegértés, a gazdag szókincs és a változatos kifejezőskultúra, a beszéd modális elemeire való érzékenység a társadalomban és a szűkebb közösségekben is az emberi érintkezés egyik alapja, így az életpálya-építési kompetenciaterület kulcsfontosságú feladata is.

A szövegértés B modulok 15 percre tervezettek, de ennél lényegesen több feladatot tartalmaznak azért, hogy a pedagógusoknak és a gyerekeknek is válogatási, választási lehetőséget, alternatívákat kínáljanak.

A tanítási órákon fel nem dolgozott feladatokat, amennyiben tanítványaink megkedvelik azokat, adhatjuk szabadidős tevékenységben, napköziben, de akár otthon végezhető feladatként is.

TÁMOGATÓ RENDSZER

Felhasznált objektumok

Friss tinta Pagony. Csimota, Budapest, 2005. Oravecz Imre: *Anyu azt mondja* 82. o., Kukorelly Endre: *Indulja* 82. o.

Ajánlott objektumok

O. Nagy Gábor: *Magyar szólások és közmondások*. Gondolat Könyvkiadó, 1982, 3. kiadás

MODULVÁZLAT

<p>A₁ Tevékenység Tanári instrukciók</p>	<p>Oravecz Imre: <i>Anyu azt mondja</i> 1. feladat. A tréfás vers alkalmat ad arra, hogy feltérképezzünk néhány olyan felesleges, rutinból adott felszólítást, amelynek a gyerekek sohasem tesznek eleget. Beszéljük meg ezeket, engedjük, hogy a gyerekek kicsit viccelődjenek ezeken. Például: Nyisd ki jobban a szemed/ füled! Figyelj ide! A füleden ülsz? Ne lábatlankodj! Ne felejtsd el!</p>
<p>Kiemelt készségek, képességek Célcsoport /A differenciálás lehetőségei</p>	<p>Szövegértés fejlesztése, szókincsbővítés, a kifejezőskultúra alapozása. A szavak, jelzők hangulatformáló erejének tudatosítása Olvasási teljesítmény alapján</p>
<p>Munkaforma Módszerek</p>	<p>Csoportos Szövegfeldolgozás, ismeretszerzés és -alkalmazás, transzferálás bemutatás</p>
<p>Eszközök</p>	<p>Tankönyv, csomagolópapír, színes ceruzák</p>

1. FELADAT

Olvassátok el és beszéljétek meg a verset!

ORAVECZ IMRE
ANYU AZT MONDJA

anyu azt mondja,
néztek a lábam alá,
különben elesek,

nézek anyu lába alá,
nézek apu lába alá,
nézek nagymama lába alá,
nézek nagypapa lába alá,
nézek Imi lába alá,
nézek Pisti lába alá,
nézek Pami lába alá,
nézek Maci lába alá,

de nem nézek a magam lába alá,
mert akkor elesek.

Beszéljétek meg!

Nektek mondták már, hogy nézzetek a lábatok elé?
Amikor mondták odanéztek?
Miért felesleges ilyet mondani?
Most az egyszer tényleg próbáljátok ki, milyen az, ha a lábatok alá néztek!
Vajon ezt kérték tőletek?
Gyűjtsetek össze még néhány ilyen felesleges utasítást!

.....

A ₂	Tevékenység Tanári instrukciók	Kukorelly Endre: <i>Indulja</i> 2. feladat. A tréfás kis vers alkalmat ad arra, hogy egy kicsit ki-beszéljük a felnőtteket. Miért is akarnak a felnőttek megszabadulni egy kicsit a gyerektől? Az összegyűjtött mondatokat a tanulók olvassák fel. Mi a közös ezekben a „szabaduló” mondatokban. Melyek a legeredetibbek, egyediek?
	Kiemelt készségek, képességek	Szövegértés fejlesztése, szókincsbővítés, kifejezőskultúra alapozása. A szavak, jelzők hangulatformáló erejének tudatosítása, fogalmazás
	Célcsoport / A differenciálás lehetőségei	-
	Munkaforma	Csoportos
	Módszerek	Versfeldolgozás, ismeretszerzés és -alkalmazás, transzferálás, bemutatás
	Eszközök	Tankönyv

2. FELADAT

Olvassátok el és beszéljétek meg a verset!

KUKORELLY ENDRE
INDULJA

Induljak a szobámba rajzolni valamit, vagy vagdossak, na ez az, amit legjobban unok, mi vagyok én, egy művész?, vagy egy olló?!
 Miért nem mondják meg, hogy csókolló -
 zás lesz, vagy ehhez hasolló.

Beszéljétek meg!

Miért is akarnak a felnőttek megszabadulni egy kicsit a gyerektől?
 Előfordult már, hogy meg akartak egy kicsit szabadulni tőletek a felnőttek? Miért?
 Gyűjtsetek össze, mit mondanak a felnőttek, ha azt akarják, hogy a gyerekek egy kicsit ne nyaggassák őket!

.....

B ₁	Tevékenység Tanári instrukciók	„Megtréfált” szólások A megtréfált szólásokat közismert/a gyerekek által is jól ismert szólásokból készítettük.(3. feladat) Csoportmunkában dolgoztassuk fel a feladatot. A feladat legfontosabb célja, hogy a lexikonhasználatot, ez esetben a szólás- és közmondásgyűjtemények használatát gyakoroltassuk. A szólás- és közmondásgyűjtemények kulcsszavak alapján gyűjtik a szólásokat. A feladatban előforduló kulcsszavak: fog, korsó, légy
	Kiemelt készségek, képességek	Szövegértés fejlesztése, szókincsbővítés, a humorérzés és kifejezőskultúra alapozása, lexikonok használatának gyakoroltatása
	Célcsoport / A differenciálás lehetőségei	Egyéni képességek szerint

Munkaforma	Csoportos
Módszerek	Lexikonhasználat, információkeresés, fogalmazás
Eszközök	Szólásgyűjtemények, tankönyv

3. FELADAT

Megtréfált szólások

Melyik szólás lehetett ezeknek a „megtréfált” szólásoknak az eredetije?
Keressétek ki a *Magyar szólások és közmondások* gyűjteményéből az eredeti jelentését!
Mikor, milyen szituációban használjuk ezeket?

Aki fúbe harap, az vajon jóllakik?
Aki otthagyja a fogát, az mivel harap azontúl?
Minek járattják a korsót a kútra? Hogy eltörjön?
Aki tudja, hogy mitől döglök a légy, az miért nem gyárt légyírtót?
Aki bekapja a legyet, az nem undorodik?

Írjátok ti is megtréfált szólást!
Eredeti: A légynek se árt

Megtréfáltuk:
.....

B₂ Tevékenység

Tanári instrukciók

Kiemelt készségek, képességek

Célcsoport/A differenciálás lehetőségei

Munkaforma

Módszerek

Eszközök

Napi tréfás szómagyarázat

A **4. feladat** két tréfás szómagyarázatot tartalmaz, a harmadik a szómagyarázat alapján várja a gyerekektől a szó kitalálását. Ez esetben a kitalálendő szó a PICINKE

Szókinck és humorérzék, kifejezőskultúra fejlesztése

Heterogén csoportjaink adottságai alapján

Csoportos/ egyéni

Szöveganalizálás, feladat megoldása

Tankönyv

4. FELADAT

Tréfás szómagyarázat

TELEFÁNT	Jóllakott elefánt
BÖMBÖLÉNY	Ordító bölény
EZERGE	Sok zerge
.....	Kis cinke

5. MODUL

MODULLEÍRÁS

A modul célja	A szövegértés fejlesztése, szókincsbővítés, a humorérzék és kifejezőskultúra alapozása. A beszéd és az írott szöveg modális/hangulati elemeinek érzékelése és tudatos használatának alapozása
Időkeret	15 perc
Ajánlott korosztály	4. évfolyam
Ajánlott megelőző és követő tananyag	Megelőző modul: IV.B.4. Követő modul: IV.B.6.
Modulkapcsolódási pontok	Műveltségterületen/ tantárgyon belül: <i>Ember és társadalom</i>
A képességfejlesztés fókusza	Transzferáló képesség, szókincsbővítés, a humorérzék, szövegértés és kommunikációs készség fejlesztése, a beszéd és a szöveg modális/ hangulati elemeinek tudatosítása. Kreativitás fejlesztése

MÓDSZERTANI AJÁNLÁS

A modul egy tréfás verset, egy keresztretjvényt, megtréfált közmondásokat, és szómagyarázatokat dolgoztat fel a tanulókkal a szövegértés, szókincs és fogalom fejlesztése érdekében.

A versnek és a követő feladatoknak a szövegértés, szókincsbővítés, kifejezőskultúra fejlesztésén túl a beszéd és az írott szövegek hangulati elemeinek értése, tudatos használatának alapozása áll a középpontjában. Közvetetten a humorérzék fejlesztése is a feladatok célja. A szöveg igyekszik olyan olvasnivalót kínálni, amely elszakad a szokványos iskolai olvasmányoktól és szövegektől, remélve az olvasási motiváció erősödését.

Az életpálya-építési kompetenciaterület céljait a feladatok feldolgoztatásának módjában és módszereiben valósítja meg. A feladatok kooperatív csoportmunkában/ párban történő feldolgozása, a differenciálási szempontok figyelembevételével, közös, egymás véleményét és tudását is figyelembe és igénybe vevő, eredményes munkára szoktatja és egyben sarkallja is a csoport egészét és annak tagjait is. Hangsúlyosan említve, hogy a jó szövegértés, a gazdag szókincs és a változatos kifejezőskultúra, a jó fellépés és szereplés, a beszéd modális elemeire való érzékenység a társadalomban és a szűkebb közösségekben is az emberi érintkezés egyik alapja, így az életpálya-építési kompetenciaterület kulcsfontosságú feladata is.

A szövegértés B modulok 15 percre tervezettek, de ennél lényegesen több feladatot tartalmaznak azért, hogy a pedagógusoknak és a gyerekeknek is válogatási, választási lehetőséget, alternatívákat kínáljanak.

A tanítási órákon fel nem dolgozott feladatokat, amennyiben tanítványaink megkedvelik azokat, adhatjuk szabadidős tevékenységben, napköziben, de akár otthon végezhető feladatként is.

TÁMOGATÓ RENDSZER

Felhasznált objektumok

Friss tinta Pagony. Csimota, Budapest, 2005. Kovács András Ferenc: *Egy pettyes petymeg* 37.o.

Ajánlott objektumok

O. Nagy Gábor: *Magyar szólások és közmondások*. Gondolat Könyvkiadó, 1982, 3. kiadás

MODULVÁZLAT

A Tevékenység

Tanári instrukciók

Kovács András Ferenc: *Egy pettyes petymeg*

1. feladat. A vers nagyon egyszerű és kedves, a követő feladatok azonban nehezek. Részben egy rövid fogalmazás írása, részben a vers utolsó hét sorának átírása a feladat.

Tanulóink heterogén csoportokban dolgozzanak. A verset követő feladatok megoldása úgyszólván csoportonként más és más lesz!

A feladat végeztével mutassák be a vershez készített illusztrációt, olvassák fel a humoros fogalmazást és a vers átírt utolsó sorait.

Amennyiben próza- és versíró versenyt hirdetünk tanulóink a már korábbi modulokban is alkalmazott fabatkákkal ismerjék el a teljesítményeket.

Kiemelt készségek, képességek

Szövegértés fejlesztése, szókincsbővítés, kifejezőskultúra alapozása. Humorérzék fejlesztése. A szavak, jelzők hangulatformáló erejének tudatosítása

Célcsoport /A differenciálás lehetőségei

Jó képességű tanulóknak

Munkaforma

Csoportos

Módszerek

Fogalmazás, versfeldolgozás, rímfaragás

Eszközök

Tankönyv, csomagolópapír

1.FELADAT

Olvassátok el a verset!

KOVÁCS ANDRÁS FERENC
EGY PETTYES PETYMEG

Láttam én egy petymeget:
ott lakott egy hegy megett.
Afrikában?
Indiában?
Nékem az már egyre megy.
Szóval, ott a hegy megett
láttam egy bölcs petymeget.
Pöszmögött és pusmogott,
pötyögött, sőt: petymegett
ott a messzi hegy megett.
Afrikában?
Indiában?
Kérem, az már egyre megy!
Szóval, ott a hegy megett
láttam én a petymeget:
számolgatta saját hátán
faltjait s a pettyeket.

Mondogatta egymagában:
„Egy meg egy az egy meg egy.
Aztán egy meg egy meg egy...
S folyton, újra egy meg egy!
Ebbe kell, hogy meggebedj!”
Szólt a petymeg egymagához,
hisz fölöttébb senyvedett,
ott a messzi hegy megett...
Afrikában?
Indiában?
Nékem az már egyre megy...
Mégis szántam én a foltos,
pettyezett kis petymeget,
mert nem tudta, jaj, a petymeg,
oldalában kajla hegynek
mennyi egy meg egy meg egy meg
egy?

Készítsetek nagyméretű illusztrációt a vershez!
Milyenek képzelitek a petymeget?

Írjátok át a verset elbeszéléssé!

Próbáljátok humorosan elbeszélni a petymegről a versben olvasott információkat!

.....

Próbáljatok egy nagyon szomorú történetet írni a petymegről!

.....

Próbáljátok átírni versben az utolsó sorokat, úgy, hogy a petymeg mégis megtanul számolni!

.....

B Tevékenység

Tanári instrukciók

Kiemelt készségek, képességek

Célcsoport /A differenciálás lehetőségei

Munkaforma

Módszerek

Eszközök

Keresztrejtvény

2. feladat. A keresztrejtvények általában kitűnő szókincs- és fogalomfejlesztésre szolgáló feladatok. Tanulóink páros munkában oldják meg a feladatot.

Szókincs- és fogalombővítés, lényegkiemelés, analízis, szintézis, szövegértés fejlesztése

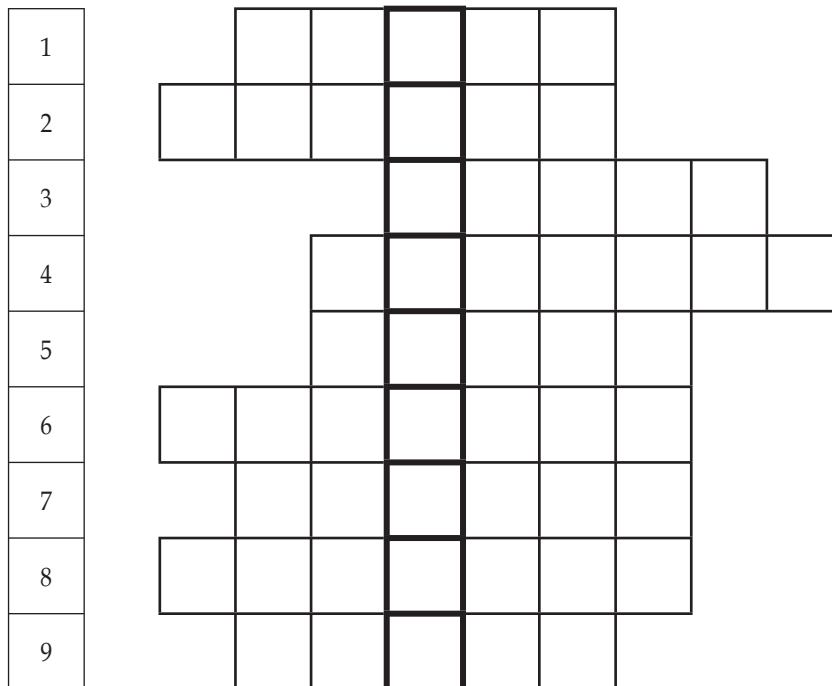
–

Páros

Rejtvényfejtés, beszélgetés

Tankönyv

2.FELADAT

1. A folyó teszi nagy esőzés után.
2. Ma éjfél után következik.
3. Aki a bajban soha nem hagy el.
4. Aki sohasem adja fel a küzdelmet.
5. Erős, kisportolt.
6. Ilyen gyümölcs is van.
7. Nem siet, lassan lépked.
8. Mindent szándékosan feldönt.
9. .... mint a Miskolci kocsonya.

Beszéljétek meg!

Miért fontos ez az ember számára?

A keresztrejtvény megfejtése:

1		K	I	Ö	N	T		
2	H	O	L	N	A	P		
3			B	A	R	Á	T	
4		K	I	T	A	R	T	Ó
5		I	Z	M	O	S		
6	V	A	D	A	L	M	A	
7		B	A	L	L	A	G	
8	B	O	R	O	G	A	T	
9		R	E	M	E	G		

1. A folyó teszi nagy esőzés után.
2. Ma éjfél után következik.
3. Aki a bajban soha nem hagy el.
4. Aki sohasem adja fel a küzdelmet.
5. Erős, kisportolt.
6. Ilyen gyümölcs is van.
7. Nem siet, lassan lépked.
8. Mindent szándékosan feldönt.
9. .... mint a Miskolci kocsonya.

C Tevékenység

Tanári instrukciók

„Megtréfált” szólások

A megtréfált szólásokat közismert/a gyerekek által is jól ismert szólásokból készítettük.(3. feladat) Csoportmunkában dolgoztassuk fel a feladatot.

A feladat legfontosabb célja, hogy a lexikonhasználatot, ez esetben a szólás- és közmondásgyűjtemények használatát gyakoroltassuk.

A szólás- és közmondásgyűjtemények kulcsszavak alapján gyűjtik a szólásokat.

A feladatokban előforduló kulcsszavak: lencse, ló, haj

Kiemelt készségek, képességek

Szövegértés fejlesztése, szókincsbővítés, humorérzék és kifejezőskultúra alapozása, lexikonok használatának gyakoroltatása

Célcsoport/A differenciálás lehetőségei

–

Munkaforma

Csoportos

Módszerek

Lexikonhasználat, információkeresés, fogalmazás

Eszközök

Szólásgyűjtemények, tankönyv

3. FELADAT

Megtréfált szólások

Melyik szólás lehetett ezeknek a „megtréfált” szólásoknak az eredetije?
Keressétek ki a *Magyar szólások és közmondások* gyűjteményéből az eredeti jelentését!
Mikor, milyen szituációban használjuk ezeket?

Amit eladtak egy tál lencséért, azt még vissza lehet vásárolni?
Akit lóvá tettek, azontúl már ló lesz?
Akiért nem adnak meg egy vak lovat, az vajon mennyit ér?

Írjatok ti is megtréfált szólást!

Eredeti: Haja szála se görbül

Megtréfáltuk:
.....

D Tevékenység**Tanári instrukciók****Kiemelt készségek,
képessegek****Célcsoport /A differenciálás
lehetőségei****Munkaforma****Módszerek****Eszközök****Napi tréfás szómagyarázat**

A **4. feladat** két tréfás szómagyarázatot tartalmaz, a harmadik a szómagyarázat alapján várja a gyerekektől a szó kitalálását.

Ez esetben a kitalálendő szó a **KANYARÓKA**

Szókincs és humorérzék, kifejezőskultúra fejlesztése

Egyéni képessegek szerint

Csoportos / egyéni

Szöveganalizálás, feladat megoldása

Tankönyv

4. FELADAT

Napi tréfás szómagyarázat

HÁRMACSKA	Három macska
CSAPATKÁNY	Sok patkány
SÜSÜN	Meghibbant sün
KROKODILIS	Bolond krokodilus
.....	Kiütéses betegségben szenvedő róka

6. MODUL

MODULLEÍRÁS

A modul célja	A szövegértés, az emlékezet és a humorérzék fejlesztése; a magyar nyelv játékosságának tudatosítása
Időkeret	15 perc
Ajánlott korosztály	4. évfolyam
Ajánlott megelőző és követő tananyag	Megelőző modul: IV.B.5. Követő modul: IV.B.7.
Modulkapcsolódási pontok	Műveltségterületen/ tantárgyon belül: <i>Ember és társadalom</i>
A képességfejlesztés fókusza	Szövegértés, emlékezet, humorérzék-fejlesztés, szókincsbővítés

MÓDSZERTANI AJÁNLÁS

A modul az ember és társadalom témaegységeken belül leginkább az ön- és társismereti órákhoz, témákhoz, osztályfőnöki jellegű órákhoz kapcsolható.

A modulban feldolgozható két vers görbe tükör a felnőttek világáról. A mindennapos, zsákutcás kommunikációs helyzeteket figurázza ki. Azokat az utasításokat veszi górcső alá, amelyeket minden nap, minden órájában mondunk a gyerekeknek, és érdekes módon még sincs foganatjuk. Vajon miért?

A modul egy csonka szöveg helyreállításával végzi az emlékezet fejlesztését. A jó emlékezeti működés a sikeres tanulás alapvető feltétele. Az életpálya-építés, az egész életen át való tanulás, tanulási képesség megalapozásához az emlékezet erősítésén túl a feladatok végzésének, végeztetésének módszerbeli változatosságával járul hozzá. A feladatok kooperatív csoportmunkában/ párban történő feldolgozása, a differenciálási szempontok figyelembevételével, közös, egymás véleményét és tudását is figyelembe és igénybe vevő, eredményes munkára szoktatja és egyben sarkallja is a csoport egészét és annak tagjait is. Hangsúlyosan említve, hogy a jó szövegértés, a gazdag szókincs és a változatos kifejezőskultúra, a jó fellépés és szereplés a társadalomban és a szűkebb közösségekben is, az emberi érintkezés egyik alapja, így az életpálya-építési kompetencia terület kulcsfontosságú feladata.

A Kukorelli-vers kapcsán a nyelvi játékosság tudatosabbá teszi az anyanyelvhasználatot, gazdagítja a kifejezőskultúrát, egyúttal tükröt tart a felnőttek elé, fejleszti a humorérzékét.

A szövegek igyekeznek olyan olvasnivalót kínálni, amely elszakad a szokványos iskolai olvasmányoktól és szövegektől, remélve az olvasási motiváció erősödését.

A szövegértés B modulok 15 percre tervezettek, de ennél lényegesen több feladatot tartalmaznak azért, hogy a pedagógusoknak és a gyerekeknek is válogatási, választási lehetőséget, alternatívákat kínáljanak.

A tanítási órákon fel nem dolgozott feladatokat, amennyiben tanítványaink megkedvelik azokat, adhatjuk szabadidős tevékenységben, napköziben, de akár otthon végezhető feladatként is.

TÁMOGATÓ RENDSZER

Felhasznált objektumok

Természet BÚVÁR 2005/3 (részletek)

Kukorelly Endre: *Samunadrág*. Kalligram, Pozsony, *Leülöka* c. vers

Nagy Bandó András: *Fából vasparipát*. Jelenkor Kiadó, Pécs, 2005. *Ne csináld, Sebestyén!* c. vers

---

MODULVÁZLAT**A Tevékenység****Tanári instrukciók****Kiemelt készségek,
képességek****Célcsoport / A diffe-
renciálás lehetőségei****Munkaforma****Módszerek****Eszközök****Emlékezetfejlesztés szövegértéssel**

Hiányos szöveg kiegészítése emlékezetből. **(1.feladat)**
Tanulóink egyszer vagy akár többször olvassák el a törpe banánfáról szóló szöveget. Az utasításnak megfelelően takarják le az olvasott részt, és egészítsék ki az alul lévő, a fentivel megegyező, de hiányos szöveget úgy, hogy a takaró lapot csak a végén hajtsák fel a szöveg ellenőrzésekor.

Mind a szöveg, mind a feladat nehéz, jó képességű tanítványainknak való.

Emlékezet és szövegértés, szókincsfejlesztés

Jó képességű tanulóknak

Egyéni vagy páros

Ismeretszerzés, -alkalmazás, pótlás

Tankönyv

1.FELADAT

1. Vágd ketté a lapot az olló jelénél!
2. Hajtsd fel a felső lapot!
3. Olvasd el a szöveget!
4. Próbáld megfigyelni a szöveg részleteit!
5. Hajtsd vissza a lapot, takard el a szöveget!

6. Hajtsd fel ezt a lapot!
7. Oldd meg a feladatot, pótolj a szöveg hiányzó betűit!
8. Nézd meg újra a szöveget!
9. Ellenőrizd mire emlékeztél jól!
10. Javítsd vagy pótolj, ami nem sikerült!

TÖRPE BANÁNFA

A *törpe banánt* a trópusokon mindenütt termesztik. Miután megfelelő méretű cserépbe vagy dézsába ültetve szobanövényként is beválik, a dísznövénykertészetek rendszeresen szaporítják, így a honi virágüzletekben megvásárolhatók a fiatal tövei.

Az 1,5-2 méter magasra megnövő törzse valójában áltörzs, mert azt összetapadó levéllevelek alkotják. Spirálvonalban rendeződött, sötétzöld levelei egy-másfél méter hosszúak, harminc-negyven centiméter szélesek. Valódi törzse a földben levő rizóma; belőle tör elő a felnyúló, másfél méteres fürtvirágzat.

Üvegházban az ültetést követő két-három év múlva kezd virágozni, és termése három-négy hónap alatt érik be. Zamatos gyümölcssei mag nélküliek, táplálók. Egyenletes, párás melegben, körültekintő gondozással, nagyobb cserépben vagy dézsában lakásban is nevelhető.

Természet BÚVÁR 2005/3 (részletek)

TÖRPE BANÁNFA

A *törpe banánt* a trópusokon mindenütt termesztik. Miután megfelelő méretű cserépbe vagy dézsába ültetve szobanövényként is beválik, a dísznövénykertészetek rendszeresen szaporítják, így a honi virágüzletekben megvásárolhatók a fiatal tövei.

Az 1,5-2 méter magasra megnövő törzse valójában áltörzs, mert azt összetapadó levéllevelek alkotják. Spirálvonalban rendeződött, sötétzöld levelei egy-másfél méter hosszúak, harminc-negyven centiméter szélesek. Valódi törzse a földben levő rizóma; belőle tör elő a felnyúló, másfél méteres fürtvirágzat.

Üvegházban az ültetést követő két-három év múlva kezd virágozni, és termése három-négy hónap alatt érik be. Zamatos gyümölcssei mag nélküliek, táplálók. Egyenletes, párás melegben, körültekintő gondozással, nagyobb cserépben vagy dézsában lakásban is nevelhető.

B	Tevékenység	Kukorelly Endre: <i>Leülőka</i> című vers Nagy Bandó András: <i>Ne csináld, Sebestyén!</i>
	Tanári instrukciók	2-3. feladat. A tréfás versek alkalmat adnak arra, hogy feltérképezzünk néhány olya felesleges, rutinból adott felszólítást, amelynek a gyerekek sohasem tesznek eleget. Beszéljük meg ezeket, engedjük, hogy a tanulóink kicsit viccelődjenek ezeken. Beszéljük ki egy kicsit a felnőtteket. A verseket és a követő feladatokat csoportmunkában oldják meg a tanulók, a feladatok jellegéből adódóan a megoldás csoportonként úgyis más és más lesz.
	Kiemelt készségek, képességek	Szövegértés fejlesztése, szókincsbővítés, kifejezőskultúra alapozása. A szavak, jelzők hangulatformáló erejének tudatosítása, fogalmazás. A beszéd és a szöveg modális/hangulati elemei
	Célcsoport/A differenciálás lehetőségei	–
	Munkaforma	Csoportos
	Módszerek	Versfeldolgozás, beszélgetés, fogalmazás
	Eszközök	Tankönyv

2. FELADAT

Olvassátok el a verset!

KUKORELLY ENDRE
LEÜLŐKA

Leülök, akkor keljek föl, na persze.
Miert mindig olyankor.
És menjek odébb, mert miért mindig gólnál csinálom ezt, de mit?
Kupaszerda, a a a, már ismerjük, hude uncsi!
Vagy ha nem eszem, egyek, lábatlankodok,
ne lábatlankodjak.
És ha nem válaszolok, válaszoljak,
és ha nem fekszek le, akkor feküdjek le,
vagy keljek föl, és főleg ne sipákoljak annyira
és, édes Istenem, menjek már odébb, rendbe' van.
Be lesz fejezve, okés,
nem fogok rendetlenkedni,
nem fogok haldokolni az unalomtól,
fetrengeni unalmamban,
nem vágom kupán a Samut,
nem turkállok az orromban könyékig,
nem lefetyelek,
nem illegek folyvást tükör előtt és főleg
És nem böfögök.
Nem is böfögtem.
Egyszer se böfögtem!

Beszélgétek meg!

Nektek szoktak ilyeneket mondani?
Igazságosnak érzitek ezeket?
Ti szoktatok egymásnak ellentmondó utasításokat kapni?
Szerintetek van értelme ezeknek az utasításoknak, bírálatoknak?
Változik ezektől a magatartásotok?

Soroljatok néhány olyan utasítást, bírálatot, amit nektek szoktak mondani!

.....

Most ti adjatok felnőtteknek utasításokat, bírálatokat!

.....

3. FELADAT

Olvassátok el a verset!

NAGY BANDÓ ANDRÁS
NE CSINÁLD, SEBESTYÉN!

Ne pityizálj, Sebestyén,
béka nő a gyomrodban!
Ne játsz tűzzel, Sebestyén
bepisilsz majd álmodban

Ne szólj semmit, Sebestyén,
nem fog fájni a fejed!
Ne sírdogálj, Sebestyén,
mert a néni kinevet!

Ne durcáskodj, Sebestyén,
ráncos lesz a homlokod!
Ne adj pusztit, Sebestyén,
mert a náthám elkapod!

Ne lépi fűre, Sebestyén,
mert a lábad letörik!
Ne mássz fára, Sebestyén,
mert a nyakad kitörik!

Beszélgétek meg!

Nektek szoktak ilyeneket mondani?

Miért mondják a felnőttek ezeket?

Változik ezektől az utasításoktól valami?

Miért?

Gyűjtsetek olyan utasításokat, amelyeket tanárok szoktak nektek adni, és nem sok foganatja van!

.....

Most ti adjatok tanáraitoknak humoros utasításokat!

.....

B₁ Tevékenység

Tanári instrukciók

**Kiemelt készségek,
képességek**

**Célcsoport /A differenciálás
lehetőségei**

Munkaforma

Módszerek

Eszközök

Napi tréfás szómagyarázat

A **3. feladat** négy tréfás szómagyarázatot tartalmaz, a harmadik a szómagyarázat alapján várja a gyerekektől a szó kitalálását.

Ez esetben a kitalálendő szó a **Metróka**

Szókincs és humorérzék, kifejezőskultúra fejlesztése

—

Csoportos/egyéni

Szöveganalizálás, feladat megoldása

Tankönyv

3. FELADAT

Napi tréfás szómagyarázat

ÍRÓKA	Firkáló róka
HANGYAGYA	Buta hangya
KEMPINGVIN	Sátorozó pingvin
HEVERÉB	Pihenő veréb
.....	Földalatti járművön utazó róka

7. MODUL

MODULLEÍRÁS

A modul célja	A szövegértés, szókincs, kifejezőskultúra, valamint a humorérzék fejlesztése, a magyar nyelv játékoságának tudatosítása
Időkeret	15 perc
Ajánlott korosztály	4. évfolyam
Ajánlott megelőző és követő tananyag	Megelőző modul: IV.B.6. Követő modul: IV. B. 8.
Modulkapcsolódási pontok	Műveltségterületen/ tantárgyon belül: <i>Ember és társadalom</i>
A képességfejlesztés fókusza	Szövegértés-, szókincs-, kifejezőskultúra-, humorérzék-fejlesztés, lényegkiemelés

MÓDSZERTANI AJÁNLÁS

A modul az ember és társadalom témaegységeken belül leginkább az ön- és társismereti órákhoz, témákhoz, osztályfőnöki jellegű órákhoz kapcsolható.

A modulon belül versfeldolgozás, keresztrejtvény, kakukktójas és közmondásokhoz kapcsolódó feladatok szolgálják a szövegértés, szókincs, kifejezőskultúra, humorérzék fejlesztését, a magyar nyelv játékoságának tudatosítását.

A modul az életpálya-építés, az egész életen át való tanulás, tanulási képesség megalapozásához a feladatok végzésének, végeztetésének módszerbeli változatosságával és sajátosságaival járul hozzá. A feladatok kooperatív csoportmunkában/ párban történő feldolgozása, a differenciálási szempontok figyelembevételével, közös, egymás véleményét és tudását is figyelembe és igénybe vevő, eredményes munkára szoktatja és egyben sarkallja is a csoport/ párok egészét és annak tagjait is. Hangsúlyosan említve, hogy a jó szövegértés, a gazdag szókincs és a változatos kifejezőskultúra, a jó fellépés és szereplés a társadalomban és a szűkebb közösségekben is, az emberi érintkezés egyik alapja, így az életpálya-építési kompetenciaterület kulcsfontosságú feladata.

A magyar nyelv játékoságának tudatosítása, a nyelvi játékoság tudatosabbá teszi az anyanyelvhasználatot, gazdagítja a kifejezőskultúrát.

A szövegek igyekeznek olyan olvasnivalót kínálni, amely elszakad a szokványos iskolai olvasmányoktól és szövegektől, remélve az olvasási motiváció erősödését.

A szövegértés B modulok 15 percre tervezettek, de ennél lényegesen több feladatot tartalmaznak azért, hogy a pedagógusoknak és a gyerekeknek is válogatási, választási lehetőséget, alternatívákat kínáljanak.

A tanítási órákon fel nem dolgozott feladatokat, amennyiben tanítványaink megkedvelik azokat, adhatjuk szabadidős tevékenységben, napköziben, de akár otthon végezhető feladatként is.

TÁMOGATÓ RENDSZER

Felhasznált objektumok

Kukorelly Endre: *Samunadrág*. Kalligram, Pozsony, *Jóvagyo* című vers

Ajánlott objektumok

O. Nagy Gábor: *Magyar szólások és közmondások*. Gondolat Könyvkiadó, 1982, 3. kiadás

B	Tevékenység	Kakukktojás
	Tanári instrukciók	A 2. feladat soronként olyan szavakat tartalmaz, amelyek tanulóink számára vélhetőleg ismertek, mégsem mindennaposak. Amennyiben a felsorolt szavak között számukra ismeretlen van, ne adjunk szómagyarázatot, hanem tanulóink keressék ki azokat lexikonokból, szógyűjteményekből. A feladat gyengébb képességű tanulóknak gondot okozhat. Heterogén csoportos vagy a páros munkaformát javasolunk.
	Kiemelt készségek, képességek	Szókincsbővítés, fogalomalakítás, jelentésbeli differenciálás, elemzés
	Célcsoport /A differenciálás lehetőségei	Egyéni képességek szerint
	Munkaforma	Csoportos / páros
	Módszerek	Elemzés, mérlegelés
	Eszközök	Tankönyv

2. FELADAT

Kakukktojás

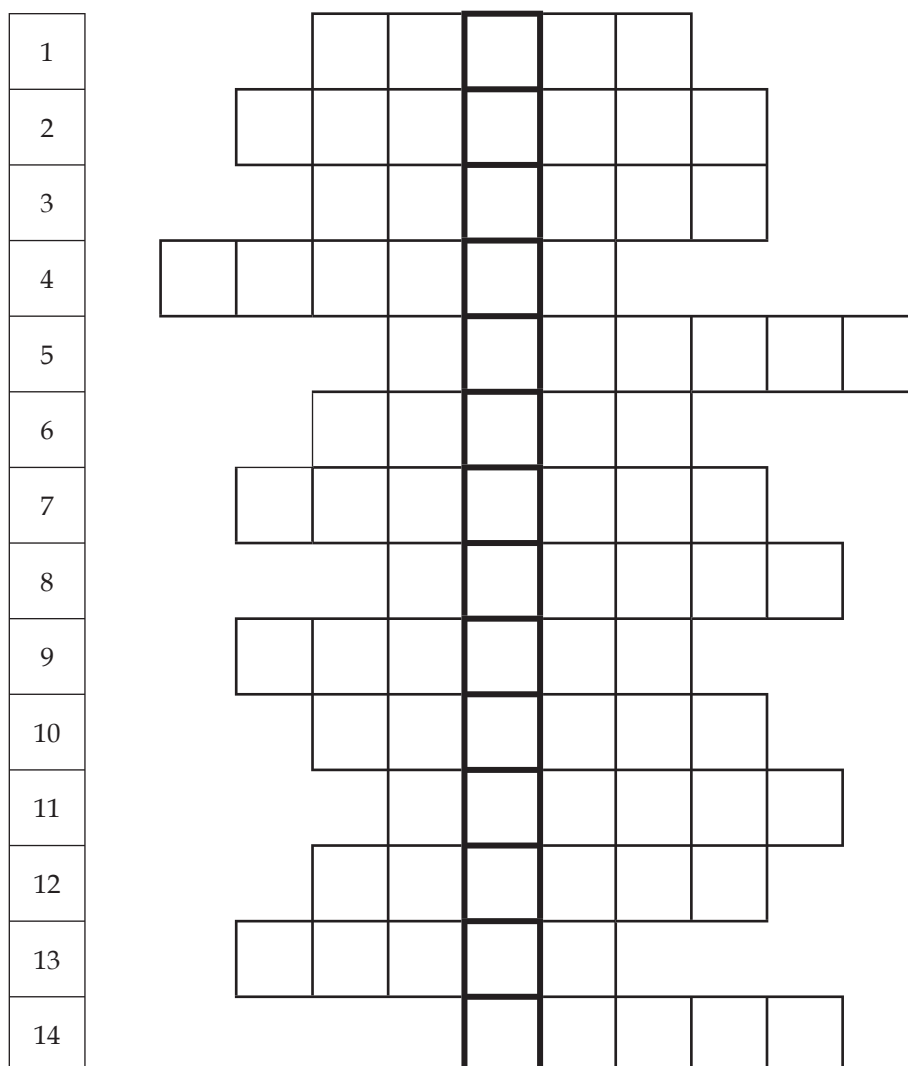
Minden sorban egy szó nem illik a többi közé.
Húzzátok át a szót!

nyilvánvaló	láttni való	kétségtelen	számon tartott	vitathatatlan	egyértelmű
nyomorúság	szegénység	ínség	betegség	nincstelenség	nélkülözés
nyomorog	beszorult	tengődik	szűkölködik	sínylődik	nélkülöz
ocsmány	rút	csúnya	értéktelen	rusnya	visszataszító
óbéogat	jajgat	jajveszékel	dalol	bömböl	bög

C	Tevékenység	Keresztrejtvény
	Tanári instrukciók	3. feladat. A keresztrejtvények általában kitűnő szókincs- és fogalomfejlesztésre szolgáló feladatok. Tanulóink páros munkában oldják meg a feladatot. A keresztrejtvény megoldása: BETYÁRBECSÜLET Beszélgessünk kicsit erről. Mikor helyén való ez, mikortól nem minősül egy cselekedet olyannak, hogy hallgatólagosan nem áruljuk el másoknak. Kivel lehet közösséget vállalni? Kivel nem?
	Kiemelt készségek, képességek	Szókincs- és fogalombővítés, lényegkiemelés, analízis, szintézis, szövegértés fejlesztése
	Célcsoport /A differenciálás lehetőségei	–
	Munkaforma	Páros
	Módszerek	Rejtvényfejtés, beszélgetés
	Eszközök	Tankönyv

3. FELADAT

Fejtsétek meg a rejtvényt!

1. Pattogós játék.
2. Kanapé, heverő régies neve.
3. Csetlés-.....
4. Tavaink nagytestű madara.
5. A legkeményebb mészkő, szobrok anyaga.
6. Játékbabák egyik típusa.
7. Dinamitot használ.
8. Távolba tekintve ábrándozik.
9. Picit mozdul.
10. A gyorsan ellentéte.
11. A gőzmozdony ad ilyen hangjelet.
12. Bizonytalanul áll, például az asztal, ha az egyik lába rövidebb.
13. A kifáradt lábizom teszi.
14. Hátrafelé megy.

Gyűjtsetek példákat, amelyekben a megfejtett szó tartalmát alkalmazni lehet!

.....

A rejtvény megfejtése:

1		L	A	B	D	A			
2		K	E	R	E	V	E	T	
3			B	O	T	L	Á	S	
4	H	A	T	T	Y	Ú			
5			M	Á	R	V	Á	N	Y
6			B	A	R	B	I		
7		R	O	B	B	A	N	T	
8			M	E	R	E	N	G	
9	M	O	C	C	A	N			
10			L	A	S	S	A	N	
11			F	Ü	T	Y	Ü	L	
12			B	I	L	L	E	G	
13	R	E	M	E	G				
14				T	O	L	A	T	

1. Pattogós játék.
2. Kanapé, heverő régies neve.
3. Csetlés-.....
4. Tavaink nagytestű madara.
5. A legkeményebb mészke, szobrok anyaga.
6. Játékbabák egyik típusa.
7. Dinamitot használ.
8. Távolba tekintve ábrándozik.
9. Picit mozdul.
10. A gyorsan ellentéte.
11. A gőzmozdony ad ilyen hangjelet.
12. Bizonytalanul áll, például az asztal, ha az egyik lába rövidebb.
13. A kifáradt lábizom teszi.
14. Hátrafelé megy.

D	Tevékenység Tanári instrukciók Kiemelt készségek, képességek Célcsoport /A differenciálás lehetőségei Munkaforma Módszerek Eszközök	„Megtréfált” közmondások 4. feladat. A feladat célja a lexikonhasználat gyakoroltatásán túl a szóbeli kifejezőkultúra fejlesztése. A keresés kulcsszavai: hazug, kút, ördög, csal, járás Verbális és auditív, szeriális memória, a szövegértés és humor-érzék fejlesztése – Egyéni, frontális Szövegfeldolgozás, memorizálás, beszélgetés Tankönyv
---	--	--

4. FELADAT

Megtréfált közmondások

Melyik közmondás volt ezeknek a „megtréfált” közmondásoknak az eredetije?

A hazug embert könnyebb utolérni, ha még sánta is.
 .....

Addig jár a korszó a kútra, amíg viszik!
 .....

Az ördög nem alszik! – de, ha igen, akkor sem pont most!
 .....

Lassan járj, továbbra is, ha nem sürgős!
 .....

A látszat csal, s a csaló nem mindig látszik!
 .....

Keressétek ki a közmondások jelentését a *Magyar szólások és közmondások* gyűjteményéből!

8. MODUL

MODULLEÍRÁS

A modul célja	A szövegértés és emlékezet, a szókincs, szóbeli és írásbeli kifejezőkultúra, valamint a humorérzék fejlesztése; a magyar nyelv játékoságának tudatosítása
Időkeret	15 perc
Ajánlott korosztály	4. évfolyam
Ajánlott megelőző és követő tananyag	Megelőző modul: IV.B.7. Követő modul: IV. B. 9.
Modulkapcsolódási pontok	Műveltségterületen/tantárgyon belül: <i>Ember és társadalom</i>
A képességfejlesztés fókusza	Szövegértés-, emlékezet-, humorérzék-fejlesztés, szókincsbővítés

MÓDSZERTANI AJÁNLÁS

A modul az ember és társadalom témaegységeken belül leginkább az ön- és társismereti órákhoz, témákhoz, osztályfőnöki jellegű órákhoz kapcsolható. (2. feladat)

A jó emlékezeti működés a tanulás alapvető feltétele. A modul a szövegértés feladatain át végzi az emlékezet fejlesztésének feladatát. Az életpálya-építés, az egész életen át való tanulás, tanulási képesség megalapozásához az emlékezet erősítésén túl a feladatok végzésének, végeztetésének módszerbeli változatosságával és sajátosságaival járul hozzá.

A modul feldolgozza még Kukorelli Endre: *Vanamit* című versét, amely témájában többször ismétlődik a szövegértés fejlesztését szolgáló B modulokban, mintegy tükröt tartva a gyerekek és a felnőttek zsákutcába vezető, egymás mellett elbeszélő „Füleden ülsz?” kommunikációjának.

A modul más feladatai a szókincsfejlesztést és a kifejezőkultúra gazdagítását szolgálják. A feladatok kooperatív csoportmunkában/párban történő feldolgozása, a differenciálási szempontok figyelembevételével, közös, egymás véleményét és tudását is figyelembe és igénybe vevő, eredményes munkára szoktatja és egyben sarkallja is a csoport/párok egészét és annak tagjait is. Hangsúlyosan említve, hogy a jó szövegértés, a gazdag szókincs és a változatos kifejezőkultúra, a jó fellépés és szereplés a társadalomban és a szűkebb közösségekben is, az emberi érintkezés egyik alapja, így az életpálya-építési kompetenciaterület kulcsfontosságú feladata

A magyar nyelv játékoságának tudatosítása, a nyelvi játékosság tudatosabbá teszi az anyanyelvhasználatot, gazdagítja a kifejezőkultúrát.

A szövegek igyekeznek olyan olvasnivalót kínálni, amely elszakad a szokványos iskolai olvasmányoktól és szövegektől, remélve az olvasási motiváció erősödését.

A szövegértés B modulok 15 percre tervezettek, de ennél lényegesen több feladatot tartalmaznak azért, hogy a pedagógusoknak és a gyerekeknek is válogatási, választási lehetőséget, alternatívákat kínáljanak.

A tanítási órákon fel nem dolgozott feladatokat, amennyiben tanítványaink megkedvelik azokat, adhatjuk szabadidős tevékenységben, napköziben, de akár otthon végezhető feladatként is.

TÁMOGATÓ RENDSZER

Felhasznált objektumok

Természet BÚVÁR 2005 /3

Kukorelli Endre: *Samunadrág*. *Vanamit* című vers, Kalligram, Pozsony.

Ajánlott objektumok

O. Nagy Gábor: *Magyar szólások és közmondások*. Gondolat Könyvkiadó, 1982, 3. kiadás

---

MODULVÁZLAT

A	Tevékenység	Emlékeztetfejlesztés szövegértéssel
	Tanári instrukciók	Hiányos szöveg kiegészítése emlékezetből. (1. feladat) Tanulónk egyszer/ vagy akár többször olvassák el a négyszarvú kaméleonról szóló szöveget. Az utasításnak megfelelően takarják le az olvasott részt, és egészítsék ki az alul lévő, a fentivel megegyező, de hiányos szöveget úgy, hogy a takaró lapot csak a végén hajtsák fel a pótoltszöveg ellenőrzésekor. Mind a szöveg, mind a feladat nehéz, jó képességű tanítványainknak való.
	Kiemelt készségek, képességek	Emlékezet-, szövegértés- és szókincsfejlesztés
	Célcsoport/ A differenciálás lehetőségei	Jó képességű tanulóknak
	Munkaforma	Egyéni vagy páros
	Módszerek	Ismeretszerzés, alkalmazás, pótlás
	Eszközök	Tankönyv

1.FELADAT

1. Vágd ketté a lapot az olló jelénél!
2. Hajtsd fel a felső lapot!
3. Olvasd el a szöveget!
4. Próbáld megfigyelni a szöveg részleteit!
5. Hajtsd vissza a lapot, takard el a szöveget !

6. Hajtsd fel ezt a lapot!
7. Oldd meg a feladatot, pótold a szöveg hiányzó betűit!
8. Nézd meg újra a szöveget!
9. Ellenőrizd mire emlékeztél jól!
10. Javítsd vagy pótold, ami nem sikerült!

NÉGYSZARVÚ KAMÉLEON

A négyszarvú kaméleon eredményes tartásához tágas, legalább egy méter hosszú, 80 centiméter magas és 60 centiméter széles terráriumra, a mászkáláshoz több szinten elágazó mászófára, 25-28 Celsius-fokos, párás levegőre, továbbá legyekből, házilag tenyésztett afrikai tücskökből, lisztkukacokból és viaszmolypókokból kevert eleven táplálékra van szükség.

Ez az afrikai esőerdőkből származó hüllő szarvakként ható bőrkinövésével és szemölcsös páncélzatként ható bőrével a *Triceratops prorsus* nevű háromtülkű dinoszauruszra emlékeztet. Négy szarvát azonban még támadáskor sem használja döfködésre, tehát azok nem az ellenfél legyőzésére, hanem csupán elrettentésére szolgálnak. Ha két ivarérett hím összetalálkozik, a vadászó helyét (az éppen uralt ágdarabot) védelmező fél ijesztő pózt vesz fel: felfújja nyaklebernyegét, miközben a szarvai is fölmerednek, ezáltal nagyobbak, fenyegetőbbnek tűnik. Ilyenkor a „megtámadott” hím átmászik a fenyegető bajvívó testén, s az ág távolabbi végére menekül.

Természet BÚVÁR 2005/3

NÉGYSZARVÚ KAMÉLEON

A né_szarv_kamé_on er_mé_es_t_r_tás_h_z_tá_as, l_alább egy mé_t_ho_zú, 80 ce_im_ter mag_s és 60_entim_ter szé_es terr_ri_mra, a má_kál_hoz több szint_elá_az_mász_ára, 25-28 Celsius-fokos, p_r_s lev_őre, t_váb_á le_ekből, házilag tenyész_tt afr_kai tücsk_kb_l, lisztk_kac_ból és viasz_m_ly_kb_l ke_ert eleven __plál_kra van szü_ég.

Ez az afrikai es_er_őkből szá_ma_ó hüll_szarvakk_nt ható bőr_k_növés_ivel és sze_ölcsö_pán_él__tként ható bőrév__ a *Triceratops prorsus* nevű hár_mt_lkü dinoszauruszra em_ék__tet. Négy szarv_t azonban még táma_kor sem hasz_lja döfk_dé_re, tehát azok nem az e__enfél legyőzésére, han_m cs_pán el_r_ttentésér__szolg__nak. Ha két ivar_rett hím össet_l_lk_zik, a vad_szó he_ét (az éppen uralt ágdarabot) véd_lme_ő fél ije_t_pózt vesz fel: felfú__a nyakleb_rny_gét, mik_zben a __arvai is fölmer_dne_, ezáltal nagy_bb_ak, feny_gető_bnek t_nik. I_nkor a „meg_madott” hím át_ászi_a fe_eg_tő bajv_vó t_st_n, s az ág tá_la_i végé__mene_l.

B	Tevékenység	Kukorelli Endre: <i>Vanami</i> című verse
	Tanári instrukciók	A téma nem először és nem véletlenül fordul elő újra a szövegértést fejlesztő <i>B modulokban</i> . A tréfás vers (2. feladat) alkalmat ad arra, hogy feltérképezzünk néhány olyan felesleges, rutintól adott felszólítást, aminek a gyerekek úgysem és sohasem tesznek eleget. Beszéljük meg ezeket, engedjük, hogy a gyerekek kicsit viccelődjenek ezeken.
	Kiemelt készségek, képességek	A tréfás vers alkalmat ad arra is, hogy egy kicsit kibeszéljük a felnőtteket. A görbe tükör talán jót tesz minden gyerekekkel foglalkozó felnőttnek és felnőttel foglalkozó gyerekeknek.
	Célcsoport/A differenciálás lehetőségei	Szövegértés fejlesztése, szókincsbővítés, kifejezőskultúra alapozása. A szavak, jelzők hangulatformáló erejének tudatosítása, fogalmazás
	Munkaforma	–
	Módszerek	Csoportos
	Eszközök	Versfeldolgozás, információszerzés, -felhasználás, beszámoló Tankönyv

2. FELADAT

Olvassátok el a verset!

KUKORELLY ENDRE

VANAMIT

Van, amit lehet és van, amit nem lehet.

Beütöttem pölö a térdemet

vagy a karom,

ez lehetséges, csak fájdalom,

szabad, viszont butaság,

bárki beütheti magát,

meg van engedve,

már ha jön hozzá kedve,

és most lesz felsorolva, ami tilos:

Tilos összes rúzst elhasználni, fölösleges és drága.

Mulatság. Tilos kutyát hazahozni utcáról,

főzelékfélét félíg otthagyni, homokot hajigálni.

És kavicsal. És folyton moziba akarni menni.

Teljesen fölöslegesen sikoltozni

mint a hülyegyerek, sikítani tilos.

Tisztára mint az eszeveszettek.

Mint akinek elmentek otthonról.

Kérdés nélkül elmenni otthonról a legnagyobb tilos.

Boltba fáradjak le egyedül tejfölért legyek szíves

ellen tiltakozni.

Kényeskedés, délutáni alvásmegtagadás, nem értem, miért.

Nehéz az élet, noha kényelmes.

Valamit kérdeznek, és azt meg se hallani.

Feladat; felelés, feladás.

Haladás.

Fogalmazzatok meg ezeket a tiltásokat felszólító mondatokban!

.....

Adjatok néhány jó tanácsot, felszólítást, tiltást felnőtteknek!

.....

B₁ Tevékenység	Ellentétes jelentések keresése
Tanári instrukciók	A 3. feladat megoldása lexikonhasználattal lehetséges. A <i>Magyar értelmező kéziszótár</i> , <i>Szókincstár</i> használatát javasoljuk. A feladatban megadott szavak bár talán nem mindennaposak, a gyerekek számára ismertek, de az ellentétes jelentésük megtalálása nem egyszerű feladat. Tanulóink párban dolgozhatnak.
Kiemelt készségek, képességek	Szókincsbővítés és kifejezőskultúra fejlesztése
Célcsoport /A differenciálás lehetőségei	Jobb képességű tanulóknak
Munkaforma	Páros
Módszerek	Lexikonhasználat
Eszközök	Tankönyv, lexikonok

3. FELADAT

Keressétek meg a szavak ellentétes jelentését!

Használjatok lexikont a megoldáshoz!

vészjósló.....
vesződséges.....
változatosság.....
véletlenül.....
végtelenség.....

C Tevékenység	Napi tréfás szómagyarázat
Tanári instrukciók	A 4. feladat két tréfás szómagyarázatot tartalmaz, a harmadik a szómagyarázat alapján várja a gyerekektől a szó kitalálását. Ez esetben a kitalálandó szó a SÍRÓKA
Kiemelt készségek, képességek	Szókincs és humorérzék, kifejezőskultúra fejlesztése
Célcsoport /A differenciálás lehetőségei	–
Munkaforma	Csoportos/egyéni
Módszerek	Szöveganalízis, feladat megoldása
Eszközök	Tankönyv

4. FELADAT

Tréfás szómagyarázat

BÉKAMPEC	Döglött béka
PIRULÓ	Szégycellős ló
KETYKEBÉKA	Ketyegő béka
VEDELFIN	Iszákos delfin
.....	Könnyező róka

9. MODUL

MODULLEÍRÁS

A modul célja	A szövegértés, kifejezőskultúra, nyelvi tudatosság, emlékezet, humorérzék fejlesztése; a magyar nyelv játékoságának tudatosítása
Időkeret	15 perc
Ajánlott korosztály	4. évfolyam
Ajánlott megelőző és követő tananyag	Megelőző modul: IV.B.8. Követő modul: IV. B. 10.
Modulkapcsolódási pontok	Műveltségterületen/tantárgyon belül: <i>Ember és társadalom</i>
A képességfejlesztés fókusza	Szövegértés-, emlékezet-, humorérzék-fejlesztés, szókincsbővítés

MÓDSZERTANI AJÁNLÁS

A modul az ember és társadalom témaegységeken belül leginkább az ön- és társismereti órákhoz, témákhoz, osztályfőnöki jellegű órákhoz kapcsolható.

A modul a szövegértés, szókincsfejlesztés feladatain át végzi a nyelvi tudatosság fejlesztését.

Nagy Bandó András verse lehetőséget teremt arra, hogy tanulóinkkal egy kicsit a szerelemről beszélgessünk.

A modul más feladatai a szókincsbővítés és a nyelvi tudatosság fejlesztését szolgálják. A játékos anyanyelvi feladatok és szójátékok a magyar nyelv gazdagságának és játékoságának tudatosításán keresztül vezetnek a tudatosabb, gazdagabb nyelvhasználathoz.

A feladatok kooperatív csoportmunkában/párban történő feldolgozása, a differenciálási szempontok figyelembevételével, közös, egymás véleményét és tudását is figyelembe és igénybe vevő, eredményes munkára szoktatja és egyben sarkallja is a csoport/párok egészét és annak tagjait is. Hangsúlyosan említve, hogy a jó szövegértés, a gazdag szókincs és a változatos kifejezőskultúra, a jó fellépés és szereplés a társadalomban és a szűkebb közösségekben is, az emberi érintkezés egyik alapja, így az életpálya-építési kompetenciaterület kulcsfontosságú feladata.

A szövegek/feladatok igyekeznek olyan olvasnivalót kínálni, amely elszakad a szokványos iskolai olvasmányoktól és szövegektől, remélve az olvasási motiváció erősödését.

A szövegértés B modulok 15 percre tervezettek, de ennél lényegesen több feladatot tartalmaznak azért, hogy a pedagógusoknak és a gyerekeknek is válogatási, választási lehetőséget, alternatívákat kínáljanak.

A tanítási órákon fel nem dolgozott feladatokat, amennyiben tanítványaink megkedvelik azokat, adhatjuk szabadidős tevékenységben, napköziben, de akár otthon végezhető feladatként is.

TÁMOGATÓ RENDSZER

Felhasznált objektumok

Nagy Bandó András: *Fából vasparipát*. Jelenkor Kiadó, 2005.

B	Tevékenység	Kakuktkojás
	Tanári instrukciók	A 2. feladat soronként olyan szavakat tartalmaz, amelyek tanulóink számára vélhetőleg ismertek, mégsem mindennaposak. Egy szó van minden sorban, amely nem illik a többi közé. Amennyiben a felsorolt szavak között számukra ismeretlen szó van, lehetőség szerint ne adjunk szómagyarázatot, hanem tanulóink keressék ki azokat lexikonokból, szógyűjteményekből. A feladat gyengébb képességű tanulóinknak gondot okozhat. A feladat végzésére a heterogén csoportos vagy a páros munkaformát javasoljuk.
	Kiemelt készségek, képességek	Szókincsbővítés, fogalomalkítás, jelentésbeli differenciálás, elemzés
	Célcsoport /A differenciálás lehetőségei	Egyéni képességek szerint
	Munkaforma	Csoportos /páros
	Módszerek	Elemzés, mérlegelés
	Eszközök	Tankönyv

2. FELADAT

Kakuktkojás

Minden sorban egy szó nem illik a többi közé.

Húzzátok át a szót!

okvetlenül	feltétlen	mindenképpen	biztosan	persze	esetleg
ólálkodik	cselleng	incselkedik	settenkedik	sompolyog	kujtorog
omladozik	töredezik	záporozik	mállik	pusztul	düledszik
orrfacsaró	büdös	szagos	penetráns	illatos	bűzös
ostoba	buta	korlátolt	agyas	balga	nehézfajú

C	Tevékenység	Alkoss új szót!
	Tanári instrukciók	A feladat, hogy egyetlen betű elhagyásával alkossanak új szót. A feladat könnyű. (3. feladat)
	Kiemelt készségek, képességek	Szókincsfejlesztés
	Célcsoport /A differenciálás lehetőségei	Gyengébb képességű tanulóknak
	Munkaforma	Egyéni, páros
	Módszerek	Szóelemzés, írás
	Eszközök	Tankönyv

3. FELADAT

Egy betű elhagyásával alkossatok új szót!

gyűr	gy	.....	kalap	k	.....
patak	k	.....	Kinga	K	.....
gyűrű	ű	.....	tenyészet	t	.....

Egy betű megváltoztatásával alkossatok új szót!

bolgár .....
 bámul .....
 ború .....
 mázol.....
 rajz .....
 farkas.....

Keressetek ti is hasonlóan átalakítható szavakat!

.....

D Tevékenység

Tanári instrukciók

**Kiemelt készségek,
 képességek**

**Célcsoport /A differenciálás
 lehetőségei**

Munkaforma

Módszerek

Eszközök

Hang-játék

A játék szabálya, hogy a kifejezőmagyarázatokban csak kétféle magánhangzó szerepelhet, viszont pontosan le kell írni az eredeti kifejezés tartalmát.

A megfejtés HÚ, DE ÜDE

FÁKON ÁKOM BÁKOM

Verbális és auditív, szeriális memória, szövegértés és humorérzék fejlesztése

–

Páros

Értő olvasás, szóalkotás

Tankönyv

4. FELADAT

Pótoljátok a hiányzó kifejezéseket a minták alapján!

HANG -JÁTÉK

Egyedülálló hernyó
 Megkezdett húsvéti eledel
 Öntudatos agglégény
 Elhanyagolt gyümölcsös
 Disznóbél
 Jaj de friss !
 Szú ellenszer
 Fákba vésett monogramok

ÁRVA LÁRVA
 CSONKA SONKA
 VAGÁNY MAGÁNY
 TARACKOS BARACKOS
 HURKA BURKA
 .....
 KÉREG -FÉREG MÉREG
 .....

10. MODUL

MODULLEÍRÁS

A modul célja	A szövegértés, szókincs, emlékezet és a humorérzék fejlesztése
Időkeret	15 perc
Ajánlott korosztály	4. évfolyam
Ajánlott megelőző és követő tananyag	Megelőző modul: IV.B.9. Követő modul: IV. B. 11.
Modulkapcsolódási pontok	Műveltségterületen/tantárgyon belül: <i>Ember és társadalom</i>
A képességfejlesztés fókusza	Szövegértés-, emlékezet-, humorérzék-fejlesztés, szókincsbővítés

MÓDSZERTANI AJÁNLÁS

A modul a szövegértés feladatain át végzi az emlékezet és a nyelvi tudatosság fejlesztésének feladatát. A jó emlékezeti működés a tanulás alapvető feltétele. A modul az életpálya-építés, az egész életen át való tanulás, a tanulási képesség megalapozásához az emlékezet erősítésén túl a feladatok végzésének, végeztetésének módszerbeli változatosságával és sajátosságaival járul hozzá. A feladatok kooperatív csoportmunkában/párban történő feldolgozása, a differenciálási szempontok figyelembevételével, közös, egymás véleményét és tudását is figyelembe és igénybe vevő, eredményes munkára szoktatja és egyben sarkallja is a csoport/párok egészét és annak tagjait is. Hangsúlyosan említve, hogy a jó szövegértés, a gazdag szókincs és a változatos kifejezőskultúra, a jó fellépés és szereplés a társadalomban és a szűkebb közösségekben is az emberi érintkezés egyik alapja, így az életpálya-építési kompetencia-terület kulcsfontosságú feladata.

A magyar nyelv játékoságának tudatosítása, a nyelvi játékoság tudatosabbá teszi az anyanyelvhasználatot, gazdagítja a kifejezőskultúrát.

A szövegek igyekeznek olyan olvasnivalót kínálni, amely elszakad a szokványos iskolai olvasmányoktól és szövegektől, remélve az olvasási motiváció erősödését.

A szövegértés B modulok 15 percre tervezettek, de ennél lényegesen több feladatot tartalmaznak azért, hogy a pedagógusoknak és a gyerekeknek is válogatási, választási lehetőséget, alternatívákat kínáljanak.

A tanítási órákon fel nem dolgozott feladatokat, amennyiben tanítványaink megkedvelik azokat, adhatjuk szabadidős tevékenységben, napköziben, de akár otthon végezhető feladatként is.

TÁMOGATÓ RENDSZER

Ajánlott objektumok

O. Nagy Gábor: *Magyar szólások és közmondások*. Gondolat Könyvkiadó 1982, 3. kiadás
Magyar értelmező kéziszótár. Akadémiai Kiadó
Magyar Szókincs-tár. Tinta Könyvkiadó, Budapest, 2005.

MODULVÁZLAT

<p>A Tevékenység Tanári instrukciók</p>	<p>Ellentétes jelentések keresése Az 1. feladat megoldása lexikonhasználattal lehetséges. A <i>Magyar értelmező kéziszótár</i>, <i>Szókincstár</i> használatát javasoljuk. A feladatban megadott szavak bár talán nem mindennaposak, a gyerekek számára ismertek, de az ellentétes jelentésük megtalálása nem egyszerű feladat. Tanulóink párban dolgozhatnak. Szókincsbővítés és a kifejezőskultúra fejlesztése</p>
<p>Kiemelt készségek, képességek</p>	<p>Jobb képességű tanulóknak</p>
<p>Célcsoport/A differenciálás lehetőségei</p>	<p>Páros</p>
<p>Munkaforma</p>	<p>Lexikonhasználat</p>
<p>Módszerek</p>	<p>Tankönyv, lexikonok</p>
<p>Eszközök</p>	

1.FELADAT

Keressétek meg a szavak ellentétes jelentését!

Használjatok lexikont!

tékozol.....
tagadhatatlan.....
takaros.....
tétova.....
tetszetős.....

<p>B Tevékenység Tanári instrukciók</p>	<p>Rosszul összetett szavak 2. feladat. Egy, a feladatban szereplő összetett szóban kettő bújjik meg, válogassák széjjel a szavakat. A feladat nem nehéz, de előfordulhat, hogy tanulóink nem minden összetett szó jelentését ismerik pontosan. Heterogén párokban dolgozzunk, ha így sem megy, éljünk szómagyarázattal. Szókincs-, humorérzék-fejlesztés</p>
<p>Kiemelt készségek, képességek</p>	<p>Egyéni képességek szerint</p>
<p>Célcsoport/A differenciálás lehetőségei</p>	<p>Csoportos</p>
<p>Munkaforma</p>	<p>Ismeretek alkalmazása, kreatív írás, kooperativitás</p>
<p>Módszerek</p>	<p>Tankönyv</p>
<p>Eszközök</p>	

2. FELADAT

Rosszul összetett szavak

Tegyetek rendet az összetett szavak között!

agyaggalambposta	hashajtóvadászat	agytornanadrág
jégkockasajt	idegsákruha	illatszertorna
imaszőnyegbombázás	inszalagavató	bálanyacsavar
balfácánvadászat	benzinkútgém	járdaszélvihar

C	Tevékenység	„Megtréfált” szólások
	Tanári instrukciók	A megtréfált szólásokat közismert /a gyerekek által is jól ismert szólásokból készítettük. (3. feladat) Csoportmunkában dolgoztassuk fel a feladatot. A feladat legfontosabb célja, hogy a lexikonhasználatot, ez esetben a szólás- és közmondásgyűjtemények használatát gyakoroltassuk. A szólás- és közmondásgyűjtemények kulcsszavak alapján gyűjtik a szólásokat. A feladatban előforduló kulcsszavak: mécses, nóta, Mikulás, esze, nap, fog
	Kiemelt készségek, képességek	Szövegértés fejlesztése, szókincsbővítés, humorérzék és kifejezőskultúra alapozása, lexikonok használatának gyakorlata
	Célcsoport /A differenciálás lehetőségei	–
	Munkaforma	Csoportos
	Módszerek	Lexikonhasználat, információkeresés, fogalmazás
	Eszközök	Szólásgyűjtemények, tankönyv

3.FELADAT

Megtréfált szólások

Melyik szólás lehetett ezeknek a „megtréfált” szólásoknak az eredetije?
Keressétek ki a *Magyar szólások és közmondások* gyűjteményéből az eredeti jelentését!
Mikor, milyen szituációban használjuk ezeket?

Akinél eltörött a mécses, azt megbüntetik?
Akinék elhúzzák a nótáját, az boldog?
Aki úgy néz ki, mint a nyári mikulás, annak nincs melege?
Akinék elment az esze, annak még megjöhet?
Ha nincs új a nap alatt, érdemes felkelni?

Írjatok ti is megtréfált szólást!

Eredeti: Fogához veri a garast.

Megtréfáltuk:

.....

D	Tevékenység	Emlékezetfejlesztés szövegértéssel
	Tanári instrukciók	Hiányos szöveg kiegészítése emlékezetből. (4. feladat) Tanulóink egyszer/ vagy akár többször olvassák el a narancsszínű szövőmadárról szóló szöveget. Az utasításnak megfelelően takarják le az olvasott részt, és egészítsék ki az alul lévő, a fentivel megegyező, ámde hiányos szöveget úgy, hogy a takaró lapot csak a végén hajtsák fel a szöveg ellenőrzésekor. Mind a szöveg, mind a feladat nehéz, jó képességű tanítványainknak való.
	Kiemelt készségek, képességek	Emlékezet- és szövegértés-, szókincsfejlesztés
	Célcsoport /A differenciálás lehetőségei	Jó képességű tanulóknak

---

Munkaforma	Egyéni vagy páros
Módszerek	Ismeretszerzés, alkalmazás, pótlás
Eszközök	Tankönyv

4. FELADAT

1. Vágd ketté a lapot az olló jelénél!
2. Hajtsd fel a felső lapot!
3. Olvasd el a szöveget!
4. Próbáld megfigyelni és megtanulni a részleteket!
5. Hajtsd vissza a lapot, takard el a szöveget !

6. Hajtsd fel ezt a lapot!
7. Pótold a hiányzó betűket!
8. Nézd meg újra a fenti szöveget!
9. Ellenőrizd mire emlékeztél jól!
10. Javítsd vagy pótold, ami nem sikerült!

NARANCSSZÍNŰ SZÖVŐMADÁR

Az általában nehezen tartható és még nehezebben tenyészthető, ezért esetenként csak nagyobb összegért beszerezhető szövőmadárfélék szebbnél szebb fajai közt akad néhány könnyebben gondozható és olcsón beszerezhető kalitkamadár.

Ezek egyike a narancsszínű szövőmadár, ez a 12 centiméter hosszú madárszépség. Különösen pompás narancsvörös tollazata, feketésbarna „sapkája”, szárny- és hasfoltjai teszik a hímet feltűnővé. Élénk tollszíneit azonban fogságban elveszti, s csupán a párválasztás időszakában lesz a tolla ismét díszes. A násztánc és a fészkelés közben pazar nászruhája néhány hét múlva újra kifakul. A hím éneke lánccsörgéshez hasonlít.

Tartása nem okoz különösebb gondot, hiszen a köles, a muhar és a fénymag keverékéből összeállított *alapeleség*, amelyet időnként fürtös kölessel, zöldséggel, lisztkekaccal és reszelt kemény tojással tehetünk változatossá, jó erőtletet nyújt szövőmadarunknak. Így táplálva hosszú évekig gyönyörködhetünk benne.

NARANCSSZÍNŰ SZÖVŐMADÁR

Az általában nehezen tartható és még nehezebben tenyészthető, ezért esetenként csak nagyobb összegért beszerezhető szövőmadárfélék szebbnél szebb fajai közt akad néhány könnyebben gondozható és olcsón beszerezhető kalitkamadár.

Ezek egyike a narancsszínű szövőmadár, ez a 12 centiméter hosszú madárszépség. Különösen pompás narancsvörös tollazata, feketésbarna „sapkája”, szárny- és hasfoltjai teszik a hímet feltűnővé. Élénk tollszíneit azonban fogságban elveszti, s csupán a párválasztás időszakában lesz a tolla ismét díszes. A násztánc és a fészkelés közben pazar nászruhája néhány hét múlva újra kifakul. A hím éneke lánccsörgéshez hasonlít.

Tartása nem okoz különösebb gondot, hiszen a köles, a muhar és a fénymag keverékéből összeállított *alapeleség*, amelyet időnként fürtös kölessel, zöldséggel, lisztkekaccal és reszelt kemény tojással tehetünk változatossá, jó erőtletet nyújt szövőmadarunknak. Így táplálva hosszú évekig gyönyörködhetünk benne.

11. MODUL

MODULLEÍRÁS

A modul célja	A szövegértés és emlékezet, valamint a humorérzék fejlesztése
Időkeret	15 perc
Ajánlott korosztály	4. évfolyam
Ajánlott megelőző és követő tananyag	Megelőző modul: IV.B.10. Követő modul: IV. B. 12.
Modulkapcsolódási pontok	Műveltségterületen/tantárgyon belül: <i>Ember és társadalom</i>
A képességfejlesztés fókusza	Szövegértés-, emlékezet-, humorérzék-fejlesztés, szókincsbővítés

MÓDSZERTANI AJÁNLÁS

A modul a szövegértés, szókincsfejlesztés, drámajáték feladatain át végzi a nyelvi tudatosság fejlesztésének feladatát. Az életpálya-építés, az egész életen át való tanulás, a tanulási képesség megalapozásához a jó szövegértés és a nyelvi tudatosság erősítésén túl a feladatok végzésének, végeztetésének módszerbeli változatosságával és sajátosságaival járul hozzá. A feladatok kooperatív csoportmunkában történő feldolgozása, a differenciálási szempontok figyelembevételével, közös, egymás véleményét és tudását is figyelembe és igénybe vevő, eredményes munkára szoktatja és egyben sarkallja is a csoport egészét és annak tagjait is. Hangsúlyosan említve, hogy a jó szövegértés, a gazdag szókincs és a változatos kifejezőskultúra, a jó fellépés a tudatos nyelvhasználat a társadalomban és a szűkebb közösségekben is, az emberi érintkezés egyik alapja, így az életpálya-építési kompetenciaterület kulcsfontosságú feladata.

A magyar nyelv játékoságának, változatosságának tudatosítása, a nyelvi játékoság tudatosabbá teszi az anyanyelvhasználatot, gazdagítja a kifejezőskultúrát.

A szövegek igyekeznek olyan olvasnivalót kínálni, amely elszakad a szokványos iskolai olvasmányoktól és szövegektől, remélve az olvasási motiváció erősödését.

A szövegértés B modulok 15 percre tervezettek, de ennél lényegesen több feladatot tartalmaznak azért, hogy a pedagógusoknak és a gyerekeknek is válogatási, választási lehetőséget, alternatívákat kínáljanak.

A tanítási órákon fel nem dolgozott feladatokat, amennyiben tanítványaink megkedvelik azokat, adhatjuk szabadidős tevékenységben, napköziben, de akár otthon végezhető feladatként is.

TÁMOGATÓ RENDSZER

Felhasznált objektumok

Nagy Bandó András: *Gyöngykaláris. Lefekvés előtt* című vers, Szoba Kiadó, 2006.

Ajánlott objektumok

O. Nagy Gábor: *Magyar szólások és közmondások*. Gondolat Könyvkiadó, 1982, 3. kiadás
Magyar szókinccstár. Tinta Könyvkiadó, 2005.

MODULVÁZLAT

A Tevékenység

Tanári instrukciók

Nagy Bandó András: *Lefekvés előtt*

1. feladat. A tréfás vers alkalmat ad arra, hogy feltérképezzünk néhány olyan felesleges, rutinból adott felszólítást, amelynek a gyerekek sohasem tesznek eleget. Beszéljük meg ezeket, engedjük, hogy a gyerekek kicsit viccelődjenek ezeken. Beszéljük ki egy kicsit a felnőtteket.

Játsszanak el a tanulók néhány köztük és a felnőttek közt játszódó „kommunikációs” helyzetet.

A verset és a követő feladatokat csoportmunkában oldják meg tanulóink, a feladatok jellegéből adódóan a megoldás csoportonként úgymint más és más lesz.

Szövegértés fejlesztése, szókincsbővítés, kifejezőskultúra alapozása. A szavak, jelzők hangulatformáló erejének tudatosítása, fogalmazás. A beszéd és a szöveg modális/hangulati elemei

Kiemelt készségek, képességek

–

Célcsoport/A differenciálás lehetőségei

Munkaforma

Csoportos

Módszerek

Versfeldolgozás, drámajáték

Eszközök

Tankönyv

1. FELADAT

Olvassátok el és beszéljétek meg a verset!

NAGY BANDÓ ANDRÁS
LEFEKVÉS ELŐTT

Hányszor kérjelek az égre?
Menj fürödni, lódulj végre!

Mást sem tudsz, csak fogadkozni,
indulj végre fogat mosni.

Sosem fáradsz, folyton ugrálsz.
Hallgass már el, kis mitugrász!

Ebből sem lesz alvás máma,
hogymész holnap iskolába?

Jár a szád, csak kerepelget,
esküszöm elfenekellek.

Elég volt a rizsa mára!
Öltözz már át pizsamára!

Beszéljétek meg!

Ha ti lennétek a szülők, milyen „parancsokat” adnátok ki este?
Játsszatok el egy jelenetet, amelyben ti vagytok a szülők!
A jelenet témáját szabadon választhatjátok meg.

Néhány javaslat:

zsebpénzkuncsorálás

szabadidő-kérincselés

egy új játékért vagy tárgyért esengés

büntetés elengedése miatti rimánkodás
egy új, márkás cuccért kunyerálás

B	Tevékenység	Ellentétes jelentések keresése
	Tanári instrukciók	A 2. feladat megoldása lexikonhasználattal lehetséges. A <i>Magyar értelmező kéziszótár</i> , <i>Szókincstár</i> használatát javasoljuk. A feladatban megadott szavak bár talán nem mindennaposak, de a gyerekek számára ismertek, az ellentétes jelentésük megtalálása mégsem egyszerű feladat. Tanulóink párban dolgozhatnak. Szókincsbővítés és kifejezőskultúra fejlesztése
	Kiemelt készségek, képességek	
	Célcsoport /A differenciálás lehetőségei	Jobb képességű tanulóknak
	Munkaforma	Páros
	Módszerek	Lexikonhasználat
	Eszközök	Tankönyv, lexikonok

2. FELADAT

Keressétek meg a szavak ellentétes jelentését!

Használjatok lexikont!

elrendez .....
elragadó .....
elpusztíthatatlan.....
elprédál .....
elpártol.....
elnyúlhatetlen .....
elnéptelenedés .....

C	Tevékenység	Kódolt szöveg megfejtése
	Tanári instrukciók	A 3. feladat rejtvényfejtés. A táblázat vízszintes és függőleges sorainak találkozásánál lévő betűk adják a megfejtést. Bármilyen szöveget elrejthetünk ilyen „titkosírással”. Buzdítsuk tanítványainkat is erre. A feladat nem nehéz, motiváló és figyelemkoncentráció erősítő hatása miatt gyengébb képességű tanulóinknak is bátran adható. Motivációs stratégiák erősítése, figyelemkoncentráció fejlesztése
	Kiemelt készségek, képességek	–
	Célcsoport /A differenciálás lehetőségei	–
	Munkaforma	Csoportos / páros
	Módszerek	Rejtvényfejtés
	Eszközök	Tankönyv

3. FELADAT

Fejtsétek meg a betűkkel és számokkal kódolt szavakat!

	A	B	C	D	E	F	G
1	a	á	b	c	cs	d	dz
2	dzs	e	é	f	g	gy	h
3	i	í	j	k	l	ly	m
4	n	ny	o	ó	ö	ó	p
5	q	r	s	sz	t	ty	u
6	ú	ü	ű	v	w	x	y
7	z	zs	?	.	,	:	!

B5 B2 C3 E5 D6 C2 B4 D2 B2 C3 E5 F4 ● D6 B2 B5 C5 B2 B4

Megoldás .....

D3 A1 G3 A1 D5 D5 B2 B5 B2 E3 B2 E3 B2 G3

Megoldás .....

Fejazzétek be !

D3 ● A3 ● A1 ● D3 A3 E1 A3 E5 ● A4 B2 G3 ● C1 B2 E1 B6 E3 A3 E7 ● A1 A7 ● A1 ● ...

.....

Most ti készítsetek más csoportoknak kódolt szöveget!

.....

A kódolt feladat megoldása:

rejtvényfejtő verseny

kamaszszerelem

Ki a kicsit nem becsüli, az a .....

12. MODUL

MODULLEÍRÁS

A modul célja	A szövegértés, szókinccs, és kifejezőskultúra fejlesztése, hangulatok, emóciók megértése, a humorérzék fejlesztése
Időkeret	15 perc
Ajánlott korosztály	4. évfolyam
Ajánlott megelőző és követő tananyag	Megelőző modul: IV.B.11. Követő modul: IV. B. 13.
Modulkapcsolódási pontok	Műveltségterületen/ tantárgyon belül: <i>Ember és társadalom</i>
A képességfejlesztés fókusza	Szövegértés, humorérzék-fejlesztés, szókinccsbővítés

MÓDSZERTANI AJÁNLÁS

A modul az ember és társadalom témaegységeken belül leginkább az ön- és társismereti órákhoz, témákhoz, osztályfőnöki jellegű órákhoz kapcsolható.

A modul elsősorban rejtvénytípusú feladatokat tartalmaz, több feladat megoldás feltételezi a lexikonhasználatot.

A keresztretjtvény megoldása kapcsán lehetőség kínálkozik a barátság témakörének körbejárására. Ne mulasszuk el a lehetőséget, hiszen életpályánk, sikerességünk, jó közérzetünk egyik feltétele, hogy értekes, jó barátok vegyenek körbe minket, ismerjük a barátkozás technikáit, el tudjuk dönteni ki megfelelő barát.

A modul az életpálya-építés, az egész életen át való tanulás, tanulási képesség megalapozásához a szövegértés és a koncentráció erősítésén túl a feladatok végzésének, végeztetésének módszerbeli változatoságával és sajátosságaival járul hozzá. A feladatok kooperatív csoportmunkában/párban történő feldolgozása, a differenciálási szempontok figyelembevételével, közös, egymás véleményét és tudását is figyelembe és igénybe vevő, eredményes munkára szoktatja és egyben sarkallja is a csoport/párok egészét és annak tagjait is. Hangsúlyosan említve, hogy a jó szövegértés, a gazdag szókinccs és a változatos kifejezőskultúra, a jó fellépés és szereplés a társadalomban és a szűkebb közösségekben is az emberi érintkezés egyik alapja, így az életpálya-építési kompetenciaterület kulcsfontosságú feladata.

A magyar nyelv játékoságának tudatosítása, a nyelvi játékoság tudatosabbá teszi az anyanyelvhasználatot, gazdagítja a kifejezőskultúrát.

A szövegek igyekeznek olyan olvasnivalót kínálni, amely elszakad a szokványos iskolai olvasmányoktól és szövegektől, remélve az olvasási motiváció erősödését.

A szövegértés B modulok 15 percre tervezettek, de ennél lényegesen több feladatot tartalmaznak azért, hogy a pedagógusoknak és a gyerekeknek is válogatási, választási lehetőséget, alternatívákat kínáljanak.

A tanítási órákon fel nem dolgozott feladatokat, amennyiben tanítványaink megkedvelik azokat, adhatjuk szabadidős tevékenységben, napköziben, de akár otthon végezhető feladatként is.

TÁMOGATÓ RENDSZER

Ajánlott objektumok

O. Nagy Gábor: *Magyar szólások és közmondások*. Gondolat Könyvkiadó, 1982, 3. kiadás

Magyar értelmező kéziszótár. Akadémiai Kiadó

Magyar Szókinccstár. Tinta Könyvkiadó, Budapest, 2005.

1. Álomvilágban élő Manó.
2. Favágók kivágott fából készítik.
3. Forró vizet önt valamire.
4. Kopasz hegyoldalak betelepítése.
5. Bűnügyek főszereplője.
6. Kandallóba rakják.
7. A tenger gyakran, a gyomrod ritkán teszi.
8. Nagyon heves sírás.
9. Kiver a házból.
10. A fenyő is ilyen.
11. Labda a földhöz ütődik.
12. A csillagok közötti távolságot mérik ezzel.
13. Nagyváros a Bükk-hegység aljában.

Beszélgétek meg!

Melyek a jó barát legfontosabb tulajdonságai?
Ti milyen barátot szeretnétek?

a)

Adjatok fel hirdetést, amelyben barátot kerestek!
Készítsetek apróhirdetést!

.....

Válaszoljatok mások apróhirdetésére!
Jelentkezzetek barátnak!

.....

b)

Adjatok fel hirdetést!
Készítsetek plakátot, amelyre a jelentkezők ráírhatják a nevüket!

A keresztrejtvény megoldása:

1			K	O	B	O	L	D		
2		F	A	R	A	K	Á	S		
3	L	E	F	O	R	R	Á	Z		
4				F	Á	S	Í	T	Á	S
5		T	E	T	T	E	S			
6	F	A	H	A	S	Á	B			
7				H	Á	B	O	R	O	G
8	Z	O	K	O	G	Á	S			
9			E	L	K	E	R	G	E	T
10			Ö	R	Ö	K	Z	Ö	L	D
11		P	A	T	T	A	N			
12	F	É	N	Y	É	V				
13			M	I	S	K	O	L	C	

1. Álomvilágban élő manó.
2. Favágók kivágott fából készítik.
3. Forró vizet önt valamire.
4. Kopasz hegyoldalak betelepítése.
5. Bűnügyek főszereplője.
6. Kandallóba rakják.
7. A tenger gyakran, a gyomrod ritkán teszi.
8. Nagyon heves sírás.
9. Kiver a házból.
10. A fenyő is ilyen.
11. Labda a földhöz ütődik.
12. A csillagok közötti távolságot mérik ezzel.
13. Nagyváros a Bükk-hegység aljában.

B	Tevékenység Tanári instrukciók	„Megtréfált” szólások A megtréfált szólásokat közismert/a gyerekek által is jól ismert szólásokból készítettük. (2. feladat) Csoportmunkában dolgoztassuk fel a feladatot. A feladat legfontosabb célja, hogy a lexikonhasználatot, ez esetben a szólás- és közmondásgyűjtemények használatát gyakoroltassuk. A szólás- és közmondásgyűjtemények kulcsszavak alapján gyűjtik a szólásokat. A feladatban előforduló kulcsszavak: nyak, nyakló
	Kiemelt készségek, képességek	Szövegértés fejlesztése, szókincsbővítés, a humorérzék és kifejezőskultúra alapozása, lexikonok használatának gyakoroltatása
	Célcsoport /A differenciálás lehetőségei	Egyéni képességek szerint
	Munkaforma	Csoportos
	Módszerek	Lexikonhasználat, információkeresés, fogalmazás
	Eszközök	Tankönyv

2. FELADAT

Megtréfált szólások

Melyik szólás lehetett ezeknek a „megtréfált” szólásoknak az eredetije?
Keressétek ki a *Magyar szólások és közmondások* gyűjteményéből az eredeti jelentését!
Mikor, milyen szituációban használjuk ezeket?

Aki nyakába veszi a várost vagy a falut, az elbírja?
Akit nyakon csípnek, annak nem fáj?
Akinek a nyakába varrnak valamit, azt még le lehet fejteni?
Aki kitöri a nyakát, annak még összeforr?
Aki nyakló nélkül iszik, annak kéne nyakló?

Írjatok ti is megtréfált szólást!
Eredeti: Kihúzzák a méregfogát.

Megtréfáltuk:
.....

C	Tevékenység Tanári instrukciók	Ellentétes jelentések keresése A 3. feladat megoldása lexikonhasználattal lehetséges. A <i>Magyar értelmező kéziszótár</i> , <i>Szókinctár</i> használatát javasoljuk. A feladatban megadott szavak talán nem mindennaposak, de a gyerekek számára ismertek, ellentétes jelentésük megtalálása mégsem egyszerű feladat. Tanulóink párban dolgozhatnak.
	Kiemelt készségek, képességek	Szókincsbővítés és a kifejezőskultúra fejlesztése
	Célcsoport /A differenciálás lehetőségei	Jobb képességű tanulóknak
	Munkaforma	Páros
	Módszerek	Lexikonhasználat
	Eszközök	Tankönyv, lexikonok

3. FELADAT

Keressétek meg a szavak ellentétes jelentését!

Használjatok lexikont!

elrendez .....
 elragadó .....
 elpusztíthatatlan .....
 elprédál .....
 elpártol.....

D Tevékenység

Tanári instrukciók

Kiemelt készségek,
 képességek

Célcsoport /A differenciálás
 lehetőségei

Munkaforma

Módszerek

Eszközök

Kakuktkojás

A 4. feladat soronként olyan szavakat tartalmaz, amelyek tanulóink számára vélhetőleg ismertek, még sem mindennaposak. Egy szó van minden sorban, amely nem illik a többi közé. Amennyiben a felsorolt szavak között számukra ismeretlen szó van, lehetőség szerint ne adjunk szómagyarázatot, hanem tanulóink keressék ki azokat lexikonokból, szógyűjteményekből. A feladat gyengébb képességű tanulóknak gondot okozhat. A feladat végzésére a heterogén csoportos vagy a páros munkaformát javasoljuk.

Szókincsbővítés, fogalomalakítás, jelentésbeli differenciálás, elemzés

Egyéni képességek szerint

Csoportos / páros

Elemzés, mérlegelés

Tankönyv

4. FELADAT

Kakuktkojás

Minden sorban egy szó nem illik a többi közé.

Húzzátok át a szót!

összejön	összeverődik	összenő	összegyűlik	összeröffen	találkozik
spórol	kuporgat	szedeget	félretesz	megetakarít	gyűjtöget
összeolvad	egyesül	összenő	egybeforr	egybeolvad	elvész
rátarti	öntelt	alázatos	elbizakodott	gögös	felfuvalkodott
rátukmál	rábeszél	nyakába sóz	ráteröltet	rátelepedik	rátuszkol

13. MODUL

MODULLEÍRÁS

A modul célja	Az emlékezet, figyelemkoncentráció, szövegértés, szókincs fejlesztése. Tervezés, tervezgetés
Időkeret	15 perc
Ajánlott korosztály	4. évfolyam
Ajánlott megelőző és követő tananyag	Megelőző modul: IV.A.B.12. Követő modul: IV.A.B.14.
Modulkapcsolódási pontok	Műveltségterületen /tantárgyon belül: <i>Ember és társadalom</i>
A képességfejlesztés fókusza	Figyelemkoncentráció, transzferáló képesség fejlesztése, humorérzék, szövegértés, kommunikációs készség fejlesztése

MÓDSZERTANI AJÁNLÁS

A modul az ember és társadalom témaegységeken belül leginkább az ön- és társismereti órákhoz, témákhoz, osztályfőnöki jellegű órákhoz kapcsolható.

A modulban feldolgozott vers alkalmat kínál arra, hogy tanulóinkkal az „életpálya-építési” tervekről beszéljünk.

A jól működő figyelemkoncentráció, a jó megtartó emlékezet a sikeres tanulás alapvető feltétele. A modul a szövegértés feladatain át végzi a figyelemkoncentráció és a megtartó emlékezet fejlesztésének feladatát. Az életpálya-építés, az egész életen át való tanulás, tanulási képesség megalapozásához a szövegértés és a koncentráció és az emlékezet erősítésén túl a feladatok végzésének, végeztetésének módszerbeli változatosságával és sajátosságaival járul hozzá. A feladatok kooperatív csoportmunkában/párban történő feldolgozása, a differenciálási szempontok figyelembevételével, közös, egymás véleményét és tudását is figyelembe és igénybe vevő, eredményes munkára szoktatja és egyben sarkallja is a csoport/párok egészét és annak tagjait is. Hangsúlyosan említve, hogy a jó szövegértés, a gazdag szókincs és a változatos kifejezőskultúra, a jó fellépés a társadalomban és a szűkebb közösségekben is az emberi érintkezés egyik alapja, így az életpálya-építési kompetenciaterület kulcsfontosságú feladata.

A magyar nyelv játékosságának tudatosítása, a nyelvi játékosság tudatosabbá teszi az anyanyelvhasználatot, gazdagítja a kifejezőskultúrát.

A szövegek igyekeznek olyan olvasnivalót kínálni, amelyek elszakadnak a szokványos iskolai olvasmányoktól és szövegektől, remélve az olvasási motiváció erősödését.

A szövegértés B modulok 15 percre tervezettek, de ennél lényegesen több feladatot tartalmaznak azért, hogy a pedagógusoknak és a gyerekeknek is válogatási, választási lehetőséget, alternatívákat kínáljanak.

A tanítási órákon fel nem dolgozott feladatokat, amennyiben tanítványaink megkedvelik azokat, adhatjuk szabadidős tevékenységben, napköziben, de akár otthon végezhető feladatként is.

TÁMOGATÓ RENDSZER

Felhasznált objektumok

Nagy Bandó András: *Fából vasparipát*. Jelenkor Kiadó, Pécs, 2005.

MODULVÁZLAT

A Tevékenység Tanári instrukciók	Emlékezetfejlesztés szövegértéssel Hiányos szöveg kiegészítése emlékezetből. (1. feladat) Tanulónk egyszer vagy akár többször olvassák el a rövid csőrű kerिंगgalambokról szóló szöveget. Az utasításnak megfelelően takarják le az olvasott részt, és egészítsék ki az alul lévő, a fentivel megegyező, ámde hiányos szöveget úgy, hogy a takaró lapot csak a végén hajtsák fel a szöveg ellenőrzésekor. Mind a szöveg, mind a feladat nehéz, jó képességű tanítványainknak való.
Kiemelt készségek, képességek	Emlékezet- és szövegértés-, szókinccsfeljesztés, figyelemkoncentráció fejlesztése
Célcsoport/A differenciálás lehetőségei	Jó képességű tanulóknak
Munkaforma	Egyéni vagy páros
Módszerek	Ismeretszerzés, alkalmazás, pótlás
Eszközök	Tankönyv

1. FELADAT

1. Vágd ketté a lapot az olló jelénél!
2. Hajtsd fel a felső lapot!
3. Olvasd el a szöveget!
4. Próbáld megfigyelni és megjegyezni a szöveg részleteit!
5. Hajtsd vissza a lapot, takard el a szöveget!

6. Hajtsd fel ezt a lapot!
7. Oldd meg a feladatot!
8. Nézd meg újra a szöveget!
9. Ellenőrizd mire emlékeztél jól!
10. Javítsd vagy pótold, ami nem sikerült!

RÖVID CSÓRÚ KERINGŐGALAMBOK

Csapatban magasan, gyorsan, 2-3 órán át körözve repülnek ezek az egy centiméternél nem hosszabb csőrű díszgalambok. A bukó repülésűek valóságos „artista mutatványokat” végeznek: nem repülnek ugyan magasra, de repülés közben szárnyukat a hátuk fölött összecsapva, hátrafelé két-három bukfcencet vetnek, miközben zuhanás, majd rövid repülés után leszállnak. Az edzett bukók csavarvonalban, szárnycsattogtatás nélkül emelkednek a magasba, ott órákig repülnek, időnként egy-egy gyors bukfcencet is vetnek, ám a csapatot a repülésben mégsem hátráltatják.

Természet BÚVÁR 1993 /2

Pótold emlékezetből a szöveg hiányzó betűit!

RÖVID CSÓRÚ KERINGŐGALAMBOK

Cs_p_tban mag_s_n, gyor_n, 2-3 órán át kör_z_e rep__nek eze_ az egy cen__mét__nél nem ho__bb csőr_ díszgal__bok. A bukó repülésűek va__ságos „artis__ mut_tvá_okat” vég__nek: nem r_p_lnek u_an __gasra, de re__lés közb_n szárny_k_t a hátu_f_lött össze_ap_a, hátra__lé két-hár__ bukfcet vet_ek, miközb__ zu_a_ás, majd rövi_ repül__ után leszá__nak. Az edze__buk_k csavarv_nalb_n, szárny_att_gtat__n_lkül emelk__nek a maga__a, ott ór_kig repül__k, idő_kén_ egy-egy gyors bukfcet is vet_ek, ám a csa__tot a repülésben mégsem hátrált_tj_k.

B	Tevékenység	Alkoss új szót!
	Tanári instrukciók	A feladat, hogy egyetlen betű elhagyásával alkossanak új szót. A feladat könnyű (2. feladat), később kicsit nehezedik, de továbbra is egyszerűen átalakítható szavakat tartalmaz. Gyengébb képességű tanulóknak ajánljuk, amíg társaik a modul lényegesen nehezebb feladatait végzik.
	Kiemelt készségek, képességek	Szókincsfejlesztés
	Célcsoport /A differenciálás lehetőségei	Gyengébb képességű tanulóknak
	Munkaforma	Egyéni, páros
	Módszerek	Szóelemzés, írás
	Eszközök	Tankönyv

2. FELADAT

Egy betű elhagyásával, hozzáadásával, megváltoztatásával alkossatok új szót!

mutató	m → l	.....		legény	g → p	.....
fára	f → m	.....		legény	l → sz	.....
zacskó	z → t	.....		soma	s → cs	.....

zűr.....
 takarás.....
 kajak.....
 alap.....
 alku.....
 após.....
 takaró.....
 arat.....

Keressetek ti is hasonlóan átalakítható szavakat!

.....

C	Tevékenység	Nagy Bandó András: Egykevers
	Tanári instrukciók	A vers (3. feladat) nagyon jó alkalmat kínál arra, hogy elbeszélgessünk a jövőbeni „hevenyészett” tervekről. Megbeszéljük milyen ha az embernek nincs testvére, mit jelent „egykének” lenni. Alkalmom arra, hogy eloszlassunk néhány olyan túlzó előítéletet, miszerint akinek nincs testvére az önző és „hetyke”, elkényeztetett. A tanulók heterogén csoportban dolgozzanak, a verset követő feladatok jellegéből adódóan a csoportok feladatmegoldásai különbözőek lesznek. A csoportmunkát követően a rövid „életpályatervek” bemutatása után frontálisan is beszéljük meg a témát.
	Kiemelt készségek, képességek	Terveztetés, előrelátás, túlzó közhelyek mellőzése
	Célcsoport /A differenciálás lehetőségei	–
	Munkaforma	Csoportos
	Módszerek	Versfeldolgozás, beszélgetés, fogalmazás
	Eszközök	Tankönyv

3. FELADAT

Olvassátok el és beszéljétek meg a verset!

NAGY BANDÓ ANDRÁS
EGYKEVERS

Testvérem nincs, egyke lettem
egykelétem nem feledtem.
Édességet ezret ettem,
nem kellett, hogy elfelezzem.

Reggel egyként ébredtem,
kis tesómat nem kerestem.
Délben, este henteregtem,
jöttem-mentem rengetegben.

Egyszer mindent megtehettem,
mentségem nincs, hetyke lettem.
Tervem még csak hevenyészett
elképzeltem az egészet:

kieszeltem elég régen,
Egyke bété lesz a cégem.
Nem lesz szükség két gyerekre,
szingli leszek, persze egyke.

Beszéljétek meg!

Igaz-e szerintetek az, hogy aki egyke gyerek, az „hetyke” is?
Igaz-e szerintetek, hogy az egyke gyerekek elkényeztetettek?
Ismertek-e olyan gyerekeket, akiknek nincs testvérük, mégis jó természetűek?
Mit jelent az, hogy „Tervem még csak hevenyészett”?

Írjatok egy hevenyészett tervet arról, hogy milyen céget alapítanátok szívesen, ha felnőttek lesztek?

.....

Mit jelent az, hogy szingli?
Mi erről a véleményetek?

14. MODUL

MODULLEÍRÁS

A modul célja	A figyelemkoncentráció fejlesztése. Metakommunikáció, empátia-készség, mások érzéseinek tiszteletben tartása. Kamaszszerelm
Időkeret	15 perc
Ajánlott korosztály	4. évfolyam
Ajánlott megelőző és követő tananyag	Megelőző modul: IV.A.B.13. Követő modul: IV.A.B.15.
Modulkapcsolódási pontok	Műveltségterületen/ tantárgyon belül: <i>Ember és társadalom</i>
A képességfejlesztés fókusza	Figyelemkoncentráció fejlesztése, humorérzék, szövegértés, kommunikációs készségek fejlesztése

MÓDSZERTANI AJÁNLÁS

A modul az ember és társadalom témaegységeken belül leginkább az ön- és társismereti órákhoz, témákhoz, osztályfőnöki jellegű órákhoz kapcsolható.

A modul lehetőséget kínál arra, hogy Nagy Bandó András *Nem tetszel* című verse alapján beszélgesünk a kamaszszerelmről.

A második feladat kódolt rejtvénye szintén egy kicsi szerelmes vers, a feladat egyben nagyon jó figyelemkoncentráció fejlesztő, és jól motiváló is egyben, amennyiben tanulóink szeretik a rejtvényfejtést.

A jól működő figyelemkoncentráció, a jó megtartó emlékezet a sikeres tanulás alapvető feltétele. A modul az életpálya-építés, az egész életen át való tanulás, tanulási képesség megalapozásához a szövegértés és a koncentráció és az emlékezet erősítésén túl a feladatok végzésének, végeztetésének módszerbe-ly változatosságával és sajátosságaival járul hozzá. A feladatok kooperatív csoportmunkában/párban történő feldolgozása, a differenciálási szempontok figyelembevételével, közös, egymás véleményét és tudását is figyelembe és igénybe vevő, eredményes munkára szoktatja és egyben sarkallja is a csoport/párok egészét és annak tagjait is. Hangsúlyosan említve, hogy a jó szövegértés, a gazdag szókincs és a változatos kifejezőskultúra, a jó fellépés a társadalomban és a szűkebb közösségekben is az emberi érintkezés egyik alapja, így az életpálya-építési kompetenciaterület kulcsfontosságú feladata.

A magyar nyelv játékoságának tudatosítása, a nyelvi játékoság tudatosabbá teszi az anyanyelvhasználatot, gazdagítja a kifejezőskultúrát.

A szövegek igyekeznek olyan olvasnivalót kínálni, amely elszakad a szokványos iskolai olvasmányoktól és szövegektől, remélve az olvasási motiváció erősödését.

TÁMOGATÓ RENDSZER

Felhasznált objektumok

Nagy Bandó András: *Fából vasparipát*. Jelenkor Kiadó, 2005. *Nem tetszel* című vers

Ajánlott objektumok

O. Nagy Gábor: *Magyar szólások és közmondások*. Gondolat Könyvkiadó, 1982, 3. kiadás

Magyar értelmező kéziszótár. Akadémiai Kiadó, 1982, 3. kiadás

Magyar Szókincstár. Tinta Könyvkiadó, 2005.

MODULVÁZLAT

A Tevékenység

Tanári instrukciók

Kiemelt készségek, képességek

Célcsoport /A differenciálás lehetőségei

Munkaforma

Módszerek

Eszközök

Nagy Bandó András: *Nem tetszel!*

1. feladat. A vers alkalmat kínál arra, hogy az ebben az életkorban „éledezni” kezdő szerelemről beszéljünk egy kicsit. A témáról beszéljünk nyíltan, igazodva az életkori sajátosságokhoz. A vers feldolgozását csoportmunkában kezdjük meg, utána frontális beszélgetésben is vitassuk meg. Osztályunk sajátosságaihoz igazodva ezúttal szervezhetünk külön fiú és külön lány csoportokat.

Metakommunikációs jelek értelmezése, empátia, mások érzéseinek tiszteletben tartása, nyílt, őszinte kommunikáció

Egyéni érzékenység szerint

Csoportos

Versfeldolgozás, beszélgetés

Tankönyv

1. FELADAT

Olvassátok el és beszéljétek meg a verset

NAGY BANDÓ ANDRÁS
NEM TETSZEL!

Na nehogy már azt hidd, hogy tetszel!
Csak bámulom néha a copfodat.
Na nehogy már azt hidd, hogy tetszel!
Csak nézem néha hófehér fogad.

Na nehogy már azt hidd, hogy tetszel!
Csak passzióból viszem a táskád.
Na nehogy már azt hidd, hogy tetszel!
Csak követlek néhanap, hogy lássák.

Na nehogy már azt hidd, hogy tetszel!
Csak csodálom égszínkéek szemed.
Na nehogy már azt hidd, hogy tetszel!
Éppen csak nézem vékonyka kezéd.

Na nehogy már azt hidd, hogy tetszel!
Csak bámulom kacská kis térded.
Na nehogy már azt hidd, hogy tetszel!
Bár úgy érzem, meghalok érted!

Na nehogy már azt hidd, hogy tetszel!
Csak oly furcsák picinyke füleid.
Na nehogy már azt hidd, hogy tetszel!
Bár ha megjössz, nézlek egy ideig.

Beszéljétek meg!

Veletek előfordult már, hogy annyira tetszett valaki, hogy alig mertetek ránézni?
Miért van az, hogy aki tetszik nekünk, arra alig merünk ránézni?
Miért nem akarjuk, hogy észrevegye az, aki tetszik nekünk?
Hogyan hívhatnánk fel magunkra a figyelmet?
Veletek előfordult már, hogy kinevettek benneteket, mert tetszett nektek valaki?
Milyen érzés ez?

B Tevékenység
Tanári instrukciók

Kódolt szöveg megfejtése

A **2. feladat** rejtvényfejtés. A táblázat vízszintes és függőleges sorainak találkozásánál lévő betűk adják a megfejtést. Siv Winderberg: *Szerelem*, egy jól ismert svéd gyermekvers, amely kapcsolódik a modul fő témájához, a szerelemhez.

Bármilyen szöveget elrejthetünk ilyen „titkosírással”. Buzdít-suk tanítványainkat is erre.

A feladat nem nehéz, motiváló és figyelemkoncentrációt erősítő hatása miatt gyengébb képességű tanulóinknak is bátran adható.

Kiemelt készségek, képességek

Motivációs stratégiák erősítése, figyelemkoncentráció fejlesztése

Célcsoport/A differenciálás lehetőségei

–

Munkaforma

Csoportos / páros

Módszerek

Rejtvényfejtés

Eszközök

Tankönyv

2. FELADAT

Fejtsétek meg a betűkkel és számokkal kódolt verssorokat!

	A	B	C	D	E	F	G
1	a	á	b	c	cs	d	dz
2	dzs	e	é	f	g	gy	h
3	i	í	j	k	l	ly	m
4	n	ny	o	ó	ö	ó	p
5	q	r	s	sz	t	ty	u
6	ú	ü	ű	v	w	x	y
7	z	zs	?	.	,	:	!

1. sor:

C5 E5 B2 A4- G3 A1 E3 E5 C2 A4 A1 D3 ● A4 A1 F2 E7 ● D6 E4 B5 E4 C5 ● C2 C5 ● B2 E3 B1 E3 E3 D4 ●

.....

2. sor: D2 B6 E3 B2 ● D6A1A4 D7 ●

.....

3. sor: A4 B2 D3 B2 G3 ● E5 B2 E5 D5 A3 D3 ●

.....

4. sor: A1 ● A4 A1 F2 ● D6 E4 B5 E4 C5 ● C2 C5 ● B2 E3 B1 E3 E3 D4 ●

.....

5. sor: D2 B6 E3 D7

.....

Ti is kódoljatok más csoportok vagy egy osztálytársatok számára egy mondatot!

.....

A kódolt betűrejtvény megfejtése:

SIV WIDERBERG

SZERELEM

Sten-Malténak nagy, vörös és elálló füle van.

Nekem tetszik

a nagy vörös és elálló fül.

C	Tevékenység	Ellentétes jelentések keresése
	Tanári instrukciók	A 3. feladat megoldása lexikonhasználattal lehetséges. A <i>Magyar értelmező kéziszótár</i> , <i>Szókincstár</i> használatát javasoljuk. A feladatban megadott szavak talán nem mindennaposak, de a gyerekek számára ismertek, az ellentétes jelentésük megtalálása mégsem egyszerű feladat. Tanulóink párban dolgozhatnak.
	Kiemelt készségek, képességek	Szókincsbővítés és a kifejezőskultúra fejlesztése
	Célcsoport /A differenciálás lehetőségei	Jobb képességű tanulóknak
	Munkaforma	Páros
	Módszerek	Lexikonhasználat
	Eszközök	Tankönyv, lexikonok

3. FELADAT

Keressétek meg a szavak ellentétes jelentését!

Használjatok lexikont!

elnyűhetetlen .....

elnéptelenedés .....

elodáz .....

elnyomott .....

elvetemült .....

15. MODUL

MODULLEÍRÁS

A modul célja	Érzéseink metakommunikatív és verbális kifejezése. Tolerancia, mások érzéseinek tiszteletben tartása
Időkeret	15 perc
Ajánlott korosztály	4. évfolyam
Ajánlott megelőző és követő tananyag	Megelőző modul: IV.A.B.14. Követő modul: IV.A.B.16.
Modulkapcsolódási pontok	Műveltségterületen/ tantárgyon belül: <i>Ember és társadalom</i>
A képességfejlesztés fókusza	Szövegértés, humorérzék, kommunikációs és empátiás készség fejlesztése

MÓDSZERTANI AJÁNLÁS

Varró Dániel: *Túl a Maszat-hegyen* című verses meseregényének egy részlete alkalmat kínál arra, hogy az ebben az életkorban „éledezni” kezdő szerelemről beszélgessünk egy kicsit. Varró Dani csodálatos rímekbe faragta, amint Muhi Andris szerelmes lesz Jankába. Talán szebben és több humorral nem is lehetne erről a témáról verselni és beszélni.

Mi is beszéljünk a szerelemről nyíltan, igazodva az életkori sajátosságokhoz.

Sikeres életpályaépítésünk egyik alapfeltétele, hogy érzéseinkkel megfelelően tudjunk bánni, azokról mások számára érthetően és elfogadhatóan tudjunk kommunikálni. Érzéseinket ne kelljen titkolni, de ne kelljen attól sem tartani, hogy mások ezért kinevetnek, megaláznak bennünket, s ha mégis, rendelkezünk az önvédelem eszközeivel. Ezt tanuljuk most kicsiben, a kamaszszerelem szintjén.

A modul az életpályaépítés, az egész életen át való tanulás, tanulási képesség megalapozásához a szövegértés erősítésén túl a feladatok végzésének, végeztetésének módszerbeli változatosságával és sajátosságaival járul hozzá. A feladatok kooperatív csoportmunkában történő feldolgozása a differenciálási szempontok figyelembevételével, közös, egymás véleményét és tudását is figyelembe és igénybe vevő, eredményes munkára szoktatja és egyben sarkallja is a csoport egészét és annak tagjait is. Hangsúlyosan említve, hogy a jó szövegértés, a gazdag szókinccs és a változatos kifejezőskultúra, a jó fellépés a társadalomban és a szűkebb közösségekben is az emberi érintkezés egyik alapja, így az életpályaépítési kompetenciaterület kulcsfontosságú feladata.

A magyar nyelv játékoságának tudatosítása, a nyelvi játékoság tudatosabbá teszi az anyanyelvhasználatot, gazdagítja a kifejezőskultúrát.

A szövegek igyekeznek olyan olvasnivalót kínálni, amely elszakad a szokványos iskolai olvasmányoktól és szövegektől, remélve az olvasási motiváció erősödését.

A szövegértés B modulok 15 percre tervezettek, de ennél lényegesen több feladatot tartalmaznak azért, hogy a pedagógusoknak és a gyerekeknek is válogatási, választási lehetőséget, alternatívákat kínáljanak.

A tanítási órákon fel nem dolgozott feladatokat, amennyiben tanítványaink megkedvelik azokat, adhatjuk szabadidős tevékenységben, napköziben, de akár otthon végezhető feladatként is.

TÁMOGATÓ RENDSZER

Felhasznált objektumok

Varró Dániel: *Túl a Maszat-hegyen*. Magvető Kiadó

Friss tinta Pagonny Csikota Kiadó, Budapest, 2005. Lackfi János: *Margit és a tornaóra*

MODULVÁZLAT

A Tevékenység

Tanári instrukciók

Kiemelt készségek, képességek

Célcsoport /A differenciálás lehetőségei

Munkaforma

Módszerek

Eszközök

Varró Dániel: *Túl a Maszat-hegyen* című verses meseregényének egy részlete

1. feladat. A vers alkalmat kínál arra, hogy az ebben az életkorban „éledezni” kezdő szerelemről beszéljünk egy kicsit. Beszéljünk a témáról nyíltan, igazodva az életkori sajátosságokhoz.

A vers feldolgozását csoportmunkában kezdjük meg, utána frontális beszélgetésben is vitassuk meg.

Osztályunk sajátosságaihoz igazodva ezúttal szervezhetünk külön fiú és külön lány csoportokat.

Metakommunikációs jelek értelmezése, empátia, mások érzéseinek tiszteletben tartása, nyílt, őszinte kommunikáció

Egyéni érzékenység szerint

Csoportos

Versfeldolgozás, beszélgetés

Tankönyv

1. FELADAT

Olvassátok el és beszéljétek meg a verset!

VARRÓ DÁNIEL
TÚL A MASZAT-HEGYEN
részlet

(Ebben a részben éppen arról versel a költő, amikor Andris, a mese egyik főhőse beleszerelmesedik Jankába.)

S Andris? Nem volt a régi ő se.
Szokatlan állapotba hullt,
Verses mesém nagyétkű hőse
Az ételhez hozzá se nyúlt.
Csak bambult, nem volt kedve enni,
Nem járt az ő fejébe semmi,
Csak egy arc (sápadt és baba),
S egy könnyű slowfox dallama...
Szerelmes lett, gyanítom én ezt,
Azért pirult a múltkor is –
Ó, minden kisfiú muris
Képet vág, ha ilyesmit érez!
Új ingerek bizsergetik,
S egész furán viselkedik.

Szerelme copfját ráncigálja,
Mert nem bír betelni vele,
Ahogyan csücsörít a szája,
Mikor azt mondja, hogy: „hülye!”
El nem cserélné semmi kincsér,
Ha hallgathatja, hogy röhöncsél,
Vagy míg egy számtan feladat
Van földadva, a pad alatt
Nézheti, hogy csúsztatja lábát
Cipellőjéből ki-be-ki,
Most kiveszi, most beteszi
(A lányok ezt miért csinálják?)
S füzetébe számok helyett
Leírkál százszor egy nevet.

Beszéljétek meg!

Milyen „tünetei” vannak annak, ha valaki szerelmes?

Milyen tünetek jelzik, hogy Andris szerelmes?

Veletek előfordult már, hogy sokszor leírtátok a nevét annak, akibe szerelmesek vagytok?

Miért ráncigálja Andris Janka copfját?

Ti hogyan szoktátok kifejezni, ha nektek tetszik valaki?

B Tevékenység Tanári instrukciók Kiemelt készségek, képességek Célcsoport /A differenciálás lehetőségei Munkaforma Módszerek Eszközök Tevékenység Tanári instrukciók Kiemelt készségek, képességek Célcsoport /A differenciálás lehetőségei Munkaforma Módszerek Eszközök	Fürtábra készítés <p>A fürtábra közepébe írhatjuk a kamasz, kamaszszerelm, barátság vagy hasonló szavakat, ami tanulóinkhoz közelebb áll. A feladatot csoportokban végeztessük. Lehet úgy, hogy minden csoport ugyanarra a szóra asszociál, de lehet, hogy csoportjaink különböző kulcsszavakkal dolgoznak. Beszéljük meg az azonosságokat és a különbségeket.</p> <p>Asszociációs készség, őszinteség, mások érzéseire iránti tolerancia</p> <p>Egyéni érzékenység szerint</p> <p>Csoportos</p> <p>Fürtábra készítése</p> <p>Csomagolópapír</p> Kakukktojás feladat <p>2. feladat. Az egy sorban szereplő szavak közül egy nem illik a többi közé. A szavak alkalmat és lehetőséget kínálnak a lexikonhasználatra. Ne adjuk meg tanulóinknak szómagyarázattal a kevésbé ismert szavak jelentését, inkább a kikeresés után beszéljük meg azokat.</p> <p>Heterogén párokban dolgozzunk.</p> <p>Szókincsfejlesztés, kifejezőskultúra gazdagítása</p> <p>Egyéni képességek szerint</p> <p>Páros</p> <p>Lexikonhasználat, differenciálás</p> <p>Lexikon, tankönyv</p>
--	---

2. FELADAT

Kakukktojás

Minden sorban egy szó nem illik a többi közé.
Húzzátok át a szót!

szeret	szível	vonzódik	komál	tisztel	rajong
szeretet	vonzalom	ismertség	rajongás	ragaszkodás	imádat
szeretetre méltó	megnyerő	rokonszenves	kedves	udvarias	szimpatikus
barátság	cimboraság	pajtáság	összeesküvés	haverság	testvériesség
barátságos	bajtársi	közvetlen	barátkozó	nyájas	komoly

C	Tevékenység	Lackfi János: <i>Margit és a tornaóra</i>
	Tanári instrukciók	A 3. feladatban szintén egy kedves, humoros, a témához szorosan kapcsolható vers található, azért, hogy a modul tartalmát szélesítse. Azt a gyakori viselkedést dolgozza fel a vers, amikor a kamaszok, hogy titkolják igazi érzéseiket, pontosan az ellenkezőjét bizonygatják.
	Kiemelt készségek, képességek	Metakommunikációs jelek értelmezése, empátia, mások érzéseinek tiszteletben tartása, nyílt, őszinte kommunikáció
	Célcsoport /A differenciálás lehetőségei	Egyéni érzékenység szerint
	Munkaforma	Csoportos
	Módszerek	Versfeldolgozás, beszélgetés
	Eszközök	Tankönyv

3. FELADAT

Olvassátok el és beszéljétek meg a verset!

LACKFI JÁNOS
MARGIT ÉS A TORNAÓRA

Undorító a tornaóra,
a fiúknak szőnyegeken
kell ülni, és azt nézik végig,
hogy focizunk mi odalenn.

A múlt óra undorító volt,
nekünk kellett szőnyegeken
ülve azt nézni végesvégig,
hogy fociznak ők odalenn.

A sok béna lány kiabálta,
hogy hajrá, Marci csapata,
meg hogy Bence csapata, hajrá,
és nem hagyták abba soha.

Kiabáltam, hagyjátok abba,
s hogy hajrá Marci, fapofa,
szerencsére nagy hangzavar volt,
és senki sem figyelt oda.

Beszéljétek meg!

Vajon miért kiabálja Margit pont az ellenkezőjét annak, amit a többiek?
Mégis miért örül, hogy nem hallotta meg senki?
Veletek tornaórán vagy más versenyen előfordult-e már, hogy hangosan drukkoltak nektek?
Ti mit szoktatok a meccseken kiabálni?
Hogyan kell a versenyzőket győzelemre buzdítani?

16. MODUL

MODULLEÍRÁS

A modul célja	A szövegértés, a metakommunikációs és a verbális kommunikációs készség, a lelki önvédelem és az önbizalom fejlesztése
Időkeret	15 perc
Ajánlott korosztály	4. évfolyam
Ajánlott megelőző és követő tananyag	Megelőző modul: IV.B.15. Követő modul: IV. B. 17.
Modulkapcsolódási pontok	Műveltségterületen/tantárgyon belül: <i>Ember és társadalom</i>
A képességfejlesztés fókusza	Lelki önvédelem, mások érzései iránti empátia, önbizalom

MÓDSZERTANI AJÁNLÁS

A modul a IV. A. Életpálya-építés. 1. témaköréhez jól kapcsolható, de önálló modulként is megállja a helyét.

A Trevor Romain: *Kötekedők* című könyvéből vett részletek egy nagyon fontos, az általános iskolákban gyakran előforduló magatartási anomália ellen igyekeznek érvényes és használható receptet adni azoknak a gyerekeknek a kezébe, akik szorongva, félve járnak be kötekedő, agresszív társaik miatt az iskolába. Ebben a témában a modulba került még Nagy Bandó András könnyedebb, a témával humorosabban foglalkozó verse. Jó lenne, ha ennek megbeszélésére is alkalmat tudnánk teremteni.

Az életpálya-építés szempontjából sem közömbös, hogy mások agresszivitásával hogyan tudunk bánni, kellően magabiztosak vagyunk-e ahhoz, hogy ne legyünk kitéve mások igazságtalan zaklatásának. A modul a könyvrészleteket 4 csoportban dolgoztatja fel, az idő rövidege miatt. Mivel a gyerekek számára nagyon fontos tudnivalókat tartalmaznak a szövegek, olyankor valósítsuk meg a feldolgozást, amikor feltétlenül időnk és alkalmunk van azt végigbeszélni. Az önbizalom témájával foglalkozik a IV. A. Életpálya-építés 1. témakör több órája is.

A modul az életpálya-építés, az egész életen át való tanulás, tanulási képesség megalapozásához a jó szövegértés és a nyelvi tudatosság erősítésén túl a feladatok végzésének, végeztetésének módszerbeli változatosságával és sajátosságával járul hozzá. A feladatok kooperatív csoportmunkában történő feldolgozása, a differenciálási szempontok figyelembevételével, közös, egymás véleményét és tudását is figyelembe és igénybe vevő, eredményes munkára szoktatja és egyben sarkallja is a csoport egészét és annak tagjait is. Hangsúlyosan említve, hogy a jó szövegértés, a gazdag szókincs és a változatos kifejezőkultúra, a jó fellépés a tudatos nyelvhasználat a társadalomban és a szűkebb közösségekben is az emberi érintkezés egyik alapja, így az életpálya-építési kompetenciaterület kulcsfontosságú feladata, nélkülözhetetlen a magabiztos fellépéshez, a sikeres életpályához.

A szövegek igyekeznek olyan olvasnivalót kínálni, amely elszakad a szokványos iskolai olvasmányoktól és szövegektől, remélve az olvasási motiváció erősödését.

A modul 15 percre tervezett, de ennél lényegesen több időt kell/kellene szánni a modulban feszegetett témára.

TÁMOGATÓ RENDSZER

Felhasznált objektumok

Trevor Romain: *Kötekedők*. Animus, 2006.

Nagy Bandó András: *Fából vasparipát*. Jelenkor Kiadó, Pécs, 2005. *Ki kezdte* című vers

MODULVÁZLAT

A Tevékenység

Tanári instrukciók

Trevor Romain: *Kötekedők* (részletek)

1. feladat. A szövegrészletek egy nagyon fontos, az általános iskolákban gyakran előforduló magatartási anomália ellen igyekeznek érvényes és használható receptet adni azoknak a gyerekeknek a kezébe, akik szorongva, félve járnak be kötekedő, agresszív társaik miatt az iskolába.

Az életpálya-építés szempontjából sem közömbös, hogy mások agresszivitásával hogyan tudunk bánni, kellően magabiztosak vagyunk-e ahhoz, hogy ne legyünk kitéve mások zaklatásának.

A szöveget 4 csoportban dolgozzuk fel. Feltétlen szánjunk időt a csoportok beszámolója után a téma frontális megbeszélésére is.

Viselkedéskultúra- és önbizalom-fejlesztés

Kiemelt készségek, képességek

Célcsoport /A differenciálás lehetőségei

–

Munkaforma

Csoportos

Módszerek

Szövegfeldolgozás, beszámoló, megbeszélés

Eszközök

Tankönyv

1. FELADAT

Olvassátok el és beszéljétek meg a szövegeket!

TREVOR ROMAIN
KÖTEKEDŐK
részletek

A csoport

A kötekedők sokféleképpen tudnak másokat bántani – testileg, lelkileg és szellemileg is. Szakértői az ütlegelésnek, rugdosásnak, lökdösésnek, bökdösésnek, zúzásnak, nyúzásnak, kiváló csúfolódók, nagyszerű ijesztgetők, nem gyatrák a gyötrésben sem, nekik kedvtelés a megverés, számukra igény a gúny, egyszerűen abban jók nagyon, hogyan kínozzanak agyon. Amihez viszont a kötekedők egyáltalán nem értenek: hogyan kell rendesen lenni, barátokat szerezni, törődni másokkal, egyáltalán, emberek között élni.

Gyűjtsétek ki a szövegből a kötekedők jellemző viselkedéseit!

.....

Válasszátok külön a lelki és a fizikai megfélemlítéseket!

.....

Beszéljétek meg!

Ti ismertek kötekedőket?

Hogyan szoktak nektek kellemetlenségeket okozni?

Volt már arra példa, hogy féltetek egy kötekedő társatoktól?

Mi a rosszabb, ha lelkileg bántalmaznak, vagy ha fizikailag vernek, esetleg másként bántalmaznak?

Előfordult már, hogy a testi vagy lelki bántalmazás miatt nagyon el voltatok keseredve?

Milyen érzés az, ha tehetetlennek érezzük magunkat?

B csoport

Mit tehetsz a kötekedők ellen?

A kötekedők olyanokra szállnak rá, akik érzékenyek vagy félénknek tűnnek.

Az ilyenekre úgy rámásznak, mint a hangyák a kint hagyott cukorra.

Mi tehát a legjobb védekezés? Azt mondod, az álruha?

Hát nem! Nem kell álcáznod magad vagy megváltoznod, csak mert valakinek kedve támadt macerálni téged. Ehelyett inkább igyekezz magabiztosnak tűnni. Húzd ki magad, nézz az emberek szemébe, beszélj határozottan, és járj emelt fővel! Ha magabiztosnak tűnsz, egy idő után valóban az is leszel.

Beszélgjétek meg!

Kiket pécéznak ki a kötekedők?
 Mit gondoltok, miért pont őket bántják?
 Előfordult már, hogy titeket testileg vagy lelkileg bántott valamelyik társatok, esetleg felnőt?
 Milyen érzés az, ha bántanak?
 Előfordult már, hogy úgy éreztétek teljesen tehetetlenek vagytok?
 Mit kell tenni?
 Milyen az, ha valaki magabiztos?
 Ti ismertek olyanokat, akik magabiztosak?
 Hihető-e, hogy mindenki szert tehet önbizalomra?

C csoport

Előfordulhat, hogy egy vagy több kötekedő azzal próbálja megkeseríteni az életedet, hogy:

fenyegetnek vagy sértegetnek,
 lefognak,
 gúnyolódhatnak rajtad,
 kiközösítenek,
 csúnyán néznek rád,
 csúfneveket adnak neked,
 mutogatnak, és/vagy
 mindenfélét terjesztenek rólad.

Ettől nyilván szomorúnak, ijedtnak, dühösnek és magányosnak érzed magad. Hát pontosan ezt akarják! Ne hagyj, hogy az önbecsülésedet elvegyék tőled. Találd meg, miben vagy jó, és érd el a céljaidat. Ha ez sikerül, próbálhat a kötekedő elbizonytalanítani, ahogy akar, te mindig hinni fogsz magadban. Kötekedőállós leszel!

Beszélgjétek meg!

A fentiekben felsorolt testi vagy lelki bántalmazások közül titeket már ért valamelyik?
 Milyen érzés volt?
 Mi a szörnyűbb, ha testileg vagy ha lelkileg bántalmaznak?
 A ti környezetetekben van olyan felnőtt vagy gyerek, aki akár testileg, akár lelkileg bántalmaz titeket?
 Milyen érzés félni?
 Milyen érzés kicsúfoltnak lenni?
 Előfordult már, hogy úgy éreztétek teljesen tehetetlenek vagytok?
 Mi a megoldás?
 Vajon mindenki szert tehet önbizalomra?
 Van olyan ember, aki teljesen kötekedőállós?

D csoport

Hiszed vagy sem, az emberek önmagukat is tudják zaklatni. Mégpedig úgy, hogy azt mondogatják maguknak: „Nem vagyok elég jó”, „Buta vagyok”, „Nem értek semmihez”. Saját maguk lesznek az okai a félelmüknek, haragjuknak, bánatuknak és magányuknak.

Ha te is zaklatod magad, **HAGYD ABBA!** Mondogasd inkább, hogy: „Erős vagyok”, „Okos vagyok”, „Meg tudom csinálni”. Ha valamit el akarsz érni, az csak akkor lehetséges, ha keményen próbálkozol (és ha úgy sem sikerül, legalább elmondhatod, hogy megtetted, ami tőled telt).

Beszélgjétek meg!

Veletek előfordult már, hogy nem bíztatok önmagatokban?
 Előfordult, hogy azt gondoltátok, valami biztosan nem fog sikerülni?
 Előfordult-e, hogy nem túl hízelgő dolgot mondtatok magatokról?
 Milyen érzés szorongani és izgulni?
 Van a környezetetekben olyan felnőtt vagy gyerek, aki lebecsül és megaláz titeket?
 Milyen érzés megaláztattnak lenni?
 Ti mit szoktatok tenni, ha valaki testileg vagy lelkileg zaklat titeket?
 Előfordult már, hogy tehetetlennek éreztétek magatokat?
 Vajon a kellő önbizalom valóban megvéd a kötekedőktől?

2. FELADAT!

Győzzétek le a kötekedőket!

a)

Csoportotok találjon ki egy történetet, amelyben legyőzitek a kötekedőt!

b)

Találjatok ki egy olyan történetet is, amikor a kötekedő győz!

Mutassátok be a jelenetet!

Más csoportok tagjai adjanak tanácsot, mit lehetett volna tenni, hogy ne a kötekedő győzzön.

Tevékenység

Tanári instrukciók

**Kiemelt készségek,
képességek**

**Célcsoport /A differenciálás
lehetőségei**

Munkaforma

Módszerek

Eszközök

Nagy Bandó András: *Ki kezdte?*

2. feladat. A vers bővíti a témában feldolgozható irodalmat, de az előzőeknél könnyedebb, humorosabb formában, mégis jól kiérezzük a versből az örök kötekedőknek azt a tulajdonságát, hogy mindig másokat okolnak tetteikért.

Viselkedéskultúra, mások érzéseinek tiszteletben tartása, empátia, mások cselekedeteire való rálátás képessége

–

Csoportos

Versfeldolgozás

Tankönyv

3. FELADAT

Olvassátok el és beszéljétek meg a verset!

NAGY BANDÓ ANDRÁS
KI KEZDTE?

Téptem a fülét, húztam a haját is,
martam az orrát, fogtam a nyakát is.
Bocsánat!, ezt mondom
még ma este,
Rúgtam a lábát, de még a hasát is,
Nemcsak a Gézát, vertem a Misát is.
Bocsánat!, ezt mondom
Még ma este,
Misát is vertem, de Géza kezdte.

Ütöttem hátat, térdet és bokát is
Gézát és Misát, de vertem a Zotyát is.
Bocsánat!, ezt mondom
még ma este,
Misát, Zotyát is, de Géza kezdte.

Beszéljétek meg!

Ti ismertek olyan gyerekeket, akik mindig másra hárítják a felelősséget?

A ti környezetetekben vannak békétlenek, verekedősök?

Előfordult már, hogy közületek valakit megverték ilyen gyerekek?

Vajon miért verekszenek?

Hogyan lehet ellenük védekezni?

17. MODUL

MODULLEÍRÁS

A modul célja	A szövegértés, dramatizálás, nyelvi tudatosság, humorérzék fejlesztése
Időkeret	15 perc
Ajánlott korosztály	4. évfolyam
Ajánlott megelőző és követő tananyag	Megelőző modul: IV.B.16. Követő modul: IV. B. 18.
Modulkapcsolódási pontok	Műveltségterületen/tantárgyon belül: <i>Ember és társadalom</i>
A képességfejlesztés fókusza	Szövegértés-, humorérzék-fejlesztés, szókincs bővítés

MÓDSZERTANI AJÁNLÁS

A részlet a *Túl a Maszat-hegyen* c. könyvből rendkívüli humora miatt került be az Életpálya-építés B moduljai közé. A 4. osztály számára készült B moduloknak alapvető szándéka volt a humorérzék fejlesztése és az, hogy mindennaposan megélt jó és rossz érzéseinkről keresetlen szavakkal (a költők által keresett szavakkal) beszéljünk. Beszéljünk ezúttal egy zseniális költő nyelvén vegetatív szükségleteinkről is.

A tartalom bővítésére szántuk Lackfi János: *Johanna és a fiúvécé* című versét, amely kicsit gyerekesebben ugyan, de hasonló témát dolgoz fel, egy olyan szituációt, amelybe gyerekként és szülőként gyakorta kerülünk. A vers kapcsán módunk lesz beszélgetni a gyerekekkel egy komoly, de az iskola mindennapjaiban ritkán előforduló témáról: Mit kell tenni, mi a helyes viselkedés, ha szexuálisan elferdült felnőttek zaklatják őket.

A jó szövegértés a tanulás alapvető feltétele. A modul az életpálya-építés, az egész életen át való tanulás, tanulási képesség megalapozásához a jó szövegértés és a nyelvi tudatosság erősítésén túl a feladatok végzésének, végeztetésének módszerbeli változatosságával és sajátosságaival járul hozzá. A feladatok kooperatív csoportmunkában történő feldolgozása, a differenciálási szempontok figyelembevételével, közös, egymás véleményét és tudását is figyelembe és igénybe vevő, eredményes munkára szoktatja és egyben sarkallja is a csoport egészét és annak tagjait is. Hangsúlyosan említve, hogy a jó szövegértés, a gazdag szókincs és a változatos kifejezőskultúra, a jó fellépés a tudatos nyelvhasználat a társadalomban és a szűkebb közösségekben is az emberi érintkezés egyik alapja, így az életpálya-építési kompetenciaterület kulcsfontosságú feladata.

A magyar nyelv játékosságának, változatosságának tudatosítása, a nyelvi játékosság tudatosabbá teszi az anyanyelvhasználatot, gazdagítja a kifejezőskultúrát.

A szövegek igyekeznek olyan olvasnivalót kínálni, amely elszakad a szokványos iskolai olvasmányoktól és szövegektől, remélve az olvasási motiváció erősödését.

TÁMOGATÓ RENDSZER

Felhasznált objektumok

Varró Dániel: *Túl a Maszat-hegyen*. Magvető Kiadó
Friss tinta Pagony. Csimota Kiadó, Budapest, 2005. Lackfi János: *Johanna és a fiúvécé* című vers

MODULVÁZLAT

<p>A Tevékenység: Tanári instrukciók</p>	<p>Verses meserészlet feldolgozása: Varró Dániel: <i>Janka álma</i> 1. feladat. A részlet a <i>Túl a Maszat-hegyen</i> c. könyvből rendkívüli humora miatt került be az Életpálya-építés B moduljai közé. Alkalmat ad rá, hogy mindennaposan megélt érzéseinkről beszéljünk. Ezúttal vegetatív működéseink egyikéről mesés környezetben.</p>
<p>Kiemelt készségek, képességek</p>	<p>Kommunikációs készségek fejlesztése, szövegértés, szókinccs, humorérzék fejlesztése</p>
<p>Célcsoport /A differenciálás lehetőségei</p>	<p>–</p>
<p>Munkaforma</p>	<p>Csoportos</p>
<p>Módszerek</p>	<p>Versfeldolgozás, rajzkészítés</p>
<p>Eszközök</p>	<p>Csomagolópapír, rajteszközök</p>

1. FELADAT

Olvassátok végig a verset!

A csoport

Készítsetek az 1. versszakhoz illusztrációt!

B csoport

Készítsetek a 2. versszakhoz illusztrációt!

C csoport

Készítsetek a 3. versszakhoz illusztrációt!

D csoport

Készítsetek a 4. versszakhoz illusztrációt!

Rajzaitokat a versszak felolvasásával mutassátok be!

VARRÓ DÁNIEL

JANKA ÁLMA

Fényes és csillogó volt az az álom.
Egy hetyke dombon állt egy palota,
Volt két szép tornya, forgott kacsalábon,
Őrizte ötszáz bajszos katona,
Volt benne trónszék, baldachinos ágyon
Egy aranyhörcsög meg egy korona,
És hogy az egész ne nézzen ki snasszon,
Janka volt benne a királykisasszony.

Kis udvarhölgyek körbeudvarolták,
Előtte kukták, játsznokok, s egyéb
Alattvalók hajlongtak, fürge szolgák
Lesték az összes kényét és kegyét,
Egyik fagyit hozott, másik cukorkát,
Udvariasan unszolták: egyék.
Egyszóval minden szép volt és idilli –
Amíg nem kellett hősnőnknek pisilni.

Kicsit elfakadt akkor Janka sírva
(Mért megy tropára minden klassz dolog?)
Aztán a lábát szedte, ahogy bírta,
Futott, amíg két ajtóhoz jutott,
„Királyfik” ez volt az egyikre írva,
A másikra: „Királykisasszonyok”,
S előttük – lesve, hogy ki halad által –
Egy vécébácsi állott alabárdal.

Mint sereg az ostromlott várba tör be,
Konyhába, kinek nem jutott fasírt,
Úgy vágatott be Janka meggyötörve,
És megkönnyebbülten pisilt, pisilt.
Aztán kilibbent, vetett a tükörbe
Egy pillantást. És mit lát? Két kisírt
Szemet, amivel – borzalom! – egy tiszta,
Koszmentes kislány bámul rája vissza.

Beszélgétek meg!

Ti hogyan jeleznétek egy buliban az éppen veletek beszélgetőknek, hogy pisilnetek kell!

Hogyan fogalmaznátok ezt meg?

Vajon miért szeretnek a lányok a wc-ben dumcsizni?

Vajon miért leskelődnek a fiúk mindig a lánymosdó körül?

B	Tevékenység	Lackfi János: <i>Johanna és a fiúvécé</i>
	Tanári instrukciók	2. feladat. Egy gyakori dilemma, ki és hogyan kísérje az ellenkező nemű gyereket vécére. Mindnyájan voltunk hasonló helyzetben szülőként is, pedagógusként is. Hogyan kell viselkedni a vécében? Mit kell tenniük, ha aberrált felnőttek molesztálják őket? Ez már korántsem mindennaposan előforduló téma az iskolák mindennapjaiban. Beszéljünk a témáról nyíltan, a témának megfelelő hangsúllyal, az életkori sajátosságokhoz igazítottan.
	Kiemelt készségek, képességek	Viselkedéskultúra, testi és lelki önvédelem; humorérzék fejlesztése
	Célcsoport/A differenciálás lehetőségei	Egyéni érzékenység szerint
	Munkaforma	Csoportos
	Módszerek	Versfeldolgozás, beszélgetés
	Eszközök	Tankönyv

2. FELADAT

Olvassátok el és beszéljétek meg a verset!

LACKFI JÁNOS
JOHANNA ÉS A FIÚVÉCÉ

A fiúvécék olyan helyek,
ahová lány be nem mehet.

A lányvécék olyan helyek,
hová fiú be nem mehet.

De ha csak apával vagyok,
s majd bepisilek-kakilok,

a lányba nem vihet apa,
mert nem engedik be oda.

És ha Simon és a mama
kettesben van, az sem sima,

a fiúvécéből mamát
egy-kettő kihajítanak.

Simon elég nagy lenne már,
tök egyedül vécére jár,

de mama nem engedi be
mert sok rossz bácsi jár ide.

A lányvécébe mennek ők
amire ki van írva: NŐK.

Én meg fiúba megyek
apával, de sosem lesek.

Sorban állnak a bácsik ott,
hogy hogy pisilnek az titok.

A vécé nem szól, mindegy neki,
fiúpisi vagy lánypisi.

Beszéljétek meg!

Ti már voltatok hasonló helyzetben?

Mit tennétek, ha ellenkező nemű kistestvéreteket kellene vécére kíséretetek?

Miért nem illik a férfi vécében nézelődni?

Csak nőknek, kislányoknak nem illik?

Mit jelent az, hogy „rossz bácsi”?

Mi kell tenni, ha egy „rossz bácsi” molesztál?

18. MODUL

MODULLEÍRÁS

A modul célja	A szövegértés fejlesztése, érzelemnyilvánítás, az emlékezet és a humorérzék fejlesztése
Időkeret	15 perc
Ajánlott korosztály	4. évfolyam
Ajánlott megelőző és követő tananyag	Megelőző modul: IV.A.B.17. Követő modul: nincs
Modulkapcsolódási pontok	Műveltségterületen/tantárgyon belül: <i>Ember és társadalom</i>
A képességfejlesztés fókusza	Transzferáló képesség fejlesztése; humorérzék fejlesztése; szövegértés, kommunikációs készség, fantázia és kreativitás fejlesztése

MÓDSZERTANI AJÁNLÁS

Nagy Bandó András és Varró Dániel verse kapcsán ismét alkalom kínálkozik arra, hogy tükröt tartunk a felnőttek elé, viselkedéseik anomáliát kicsit kifigurázzuk, kinevessük. Egyúttal megértessük gyerekeinkkel, hogy mi NEM követendő példa. Mi az, ami nem vezet el a „sikeres életpálya-építéshez”. Az életben való boldogulásuk alapvető feltétele lesz a jó, ápoltság megjelenés, az aktív élet, a sugárzó önbizalom, a sikerre való törekvés. Engedjük, hogy mindent, ami ennek ellenében hat megítéljenek, nagyító alá vegyenek. Mindkét verset gondolatébresztőnek szántuk a szövegértés B modulok végére.

A modul az életpálya-építés, az egész életen át való tanulás, tanulási képesség megalapozásához a feladatok végzésének, végeztetésének módszerbeli változatosságával és sajátosságaival is hozzájárul. A feladatok kooperatív csoportmunkában/ párban történő feldolgozása, a differenciálási szempontok figyelembevételével, közös, egymás véleményét és tudását is figyelembe és igénybe vevő, eredményes munkára szoktatja és egyben sarkallja is a csoport/párok egészét és annak tagjait is. Hangsúlyosan említve, hogy a jó szövegértés, a gazdag szókincs és a változatos kifejezőskultúra, a jó fellépés a társadalomban és a szűkebb közösségekben is, az emberi érintkezés egyik alapja, így az életpálya-építési kompetenciaterület kulcsfontosságú feladata.

A magyar nyelv játékosságának tudatosítása, a nyelvi játékosság tudatosabbá teszi az anyanyelvhasználatot, gazdagítja a kifejezőskultúrát.

A szövegek igyekeznek olyan olvasnivalót kínálni, amely elszakad a szokványos iskolai olvasmányoktól és szövegektől, remélve az olvasási motiváció erősödését.

A szövegértés B modulok 15 percre tervezettek, de ennél lényegesen több feladatot tartalmaznak azért, hogy a pedagógusoknak és a gyerekeknek is válogatási, választási lehetőséget, alternatívákat kínáljanak.

A tanítási órákon fel nem dolgozott feladatokat, amennyiben tanítványaink megkedvelik azokat, adhatjuk szabadidős tevékenységben, napköziben, de akár otthon végezhető feladatként is.

TÁMOGATÓ RENDSZER

Felhasznált objektumok

Nagy Bandó András: *Gyöngykaláris*. Szoba Kiadó, *Példaképek* című vers

Varró Dániel: *Túl a Maszat-hegyen*. Magvető Kiadó, *A büdös pizsamázó* című vers

MODULVÁZLAT

<p>A Tevékenység</p> <p>Tanári instrukciók</p> <p>Kiemelt készségek, képességek</p> <p>Célcsoport /A differenciálás lehetőségei</p> <p>Munkaforma</p> <p>Módszerek</p> <p>Eszközök</p>	<p>Verses meserészlet feldolgozása</p> <p>Varró Dániel: <i>Büdös pizsamázó</i>, részlet a <i>Túl a Maszat-hegyen</i> c. könyvből. Görbe tükörben a felnőttek világa. A verset csoportokban beszéljék meg a tanulók, a csoportmegbeszéléseket kövesse frontális összegzés is.</p> <p>Szövegértés, ismeretszerzés és -feldolgozás, transzferáló képesség fejlesztése, szókinccsbővítés; humorérzék fejlesztése; mások tetteire való rálátás képessége</p> <p>Olvasási készség szerint</p> <p>Csoportos</p> <p>Ismeretalkalmazás, bemutatás, kreatív írás</p> <p>Tankönyv</p>
--	---

1. FELADAT

Olvassátok el és beszéljétek meg a verset!

VARRÓ DÁNIEL
A BÜDÖS PIZSAMÁZÓ
részlet

Ha a völgyek ölébe lehuppan a hó,
És a dér kivirágzik a rácson,
Amikor beköszönt a szívünkbe, hahó,
A piros kezű, tömzsi karácsony,
Ha szombat van, vagy pláne vasárnap,
Az ember ad egy kis időt a hasának,
Sütivel tömi, szörpöt is önt bele higan,
És sütteti, sütteti vígan.

De ha rest vagy is, ágnak dönt is a láz,
Megcsíp a csíkos hasu poszméh,
Hogy egy életen át büdösen pizsamázz,
Nem elég, nem elég ez ahhoz még,
S vacogó füledet, ha e szinte lilát
Betaszítja magából a kinti világ,
S elbújsz is a paplan alá – ez a zárszó:
Mégis lepipál a Büdös Pizsamázó.

A Büdös Pizsamázó mellesleg
Azelőtt csak egy átlagos úr volt.
Volt inge meg öltönye (L-est vett),
És fél napon át sose durmolt.
Hanem egy nap a legszebb úri zakója
Ledobostortázódott, és azóta
Neki gejl ez az élet, amin csupa máz van,
Otthon pizsamázgat a házban.

A Maszat-hegy alatt lakik ő valahol,
Egy minta-maszat-hegyi polgár,
Már nem csábítja a kád, a lavór,
S mást mint pizsamát sose hord már.
Nem hajtja a becsvágy, ez a ronda pribék,
Biz' az ágyba hozatja a reggelijét
(Tunya vagy, Pizsamázó, itt a bibéd.),
És utána lazít, délig heverészve,
Hogy a reggelijét megeméssze.

S mert sampont, szájvizet is feledett,
Olyan egykutya, hogy mi a látszat
– Ó, mit neki dús haj, friss lehelet! –,
Fölkel, de tovább pizsamázgat.
Ide nem megy azért, és ezért oda sem,
A lakásban ül álló nap büdösen,
Elkótyavetyéli sok ifjui évét,
És nézi a, nézi a tévét.

Gyűjtsétek ki a versből, hogy mit nem tesz a büdös pizsamázó!

.....

Gyűjtsétek ki, hogy mi tesz!

.....

Beszéljétek meg!

Ti ismertek hasonlóan élő embereket?

Miért káros ez?

Kinek káros ez?

Lehet az ilyen ember sikeres?

Gyűjtsetek olyan tulajdonságokat és jellemzőket, amelyek a sikeres embereket jellemzik!

Ki a sikeres?

Biztos, hogy a sikeres ember sok pénzt keres?

Mi a siker szerintetek?

B Tevékenység

Tanári instrukciók

Kiemelt készségek, képességek

Célcsoport/A differenciálás lehetőségei

Munkaforma

Módszerek

Eszközök

Nagy Bandó András: Példaképek

Ismét egy görbe tükör a felnőttek világáról. Engedjük, hogy tanulóink kibeszéljék, megítéljék a felnőtteket.

Milyen felnőttek is akarnak lenni? Mi vezet el a sikeres életpálya-építéshez?

És mi nem? Mindkét verset gondolatébresztőnek szántuk a szövegértés B modulok végére.

Mások viselkedésére való rálátás, kritikai szemléletmód alakítása. Célok, önbizalom, siker fontossága az életben.

Csoportos

Versfeldolgozás, beszélgetés

Tankönyv

2. FELADAT

Olvassátok el és beszéljétek meg a verset!

NAGY BANDÓ ANDRÁS
PÉLDAKÉPEK

Hát tudjátok meg, idősebbek,
én is felnőttnak készülök,
a tükör előtt, hogy megtanuljam,
felnőttnél állok és ülök.

Komoly képpel és közömbösen,
ahogy ellestem töletek,
mogorván nézek és nem mosolygok,
orrom lógatom, s bús leszek.

Járva-kelve unottan lépek,
orrom előtt csak macskakó,
hiába köszön egy ismerős,
bizony hiába, s nemcsak ő.

Kedvetlen nézek a világba,
elég a gondom, mormogom,
másokra haragszom mindenért,
s összeráncolom homlokom.

Hogy teljesen felnőttnak tűnjek,
egy-két lapáttal rádobok,
értem már, nehéz így élnetek,
én már ettől is fáradok.

Nincs más, egyszer majd fel kell nőnöm,
tudom, a világ így kerek,
de tudjátok meg, idősebbek,
maradnék inkább kisgyerek.

Jellemezzétek néhány mondatban azt a felnőttet, akiről a költő ír!

.....

Beszéljétek meg!

Ti ismeretek ilyen felnőtteket?

Vajon miért ilyenek?

Mit kellene tenniük, hogy megváltozzanak?

Ti milyen felnőttek szeretnétek lenni?